

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Hupková Radka

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

Motivace matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Irena Čechovská, Csc.

Vypracovala:

Radka Hupková

Praha, duben 2011

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Motivace matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí“ jsem vypracovala samostatně a použila při ní jen těch pramenů, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Praze, 15.4.2011

.....

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Děkuji tímto paní PaedDr. Ireně Čechovské, CSc. za její konzultace, odborné rady, připomínky, za zajímavé materiály, ze kterých mi umožnila čerpat a za veškerou podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří věnovali svůj čas na vyplnění výzkumného dotazníku, a vedení klubů „plavání“ dětí, které mi umožnilo přístup do svých zařízení.

Abstrakt

Název: Motivace matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí.

Cíle: Cílem navrhované práce je analyzovat a popsat hlavní motivační pohnutky matek pro volbu „plavání“ dětí.

Metody: Tato práce má deskriptivní charakter. V naší práci jsme použili nestandardizované metody. Tyto metody byly aplikovány na nenáhodném výběrovém souboru 44 matek, které alespoň s jedním dítětem absolvovaly či právě navštěvují kurz „plavání“ dětí.

Výsledky: Hlavní motivační pohnutky matek se liší v důvodech pro absolvování kurzů „plavání“ dětí v tom, že na začátku matky v „plavání“ dětí spatřují zejména pozitivní vliv na zdravý vývoj dětí, zatímco na konci je pro matky hlavní, že děti „plavání“ baví. Nejčastěji pro „plavání“ dětí v rodině rozhodují matky, otcové s návrhem převážně souhlasí. Analýzou výsledků lze odpovědět na stanovené výzkumné otázky.

Klíčová slova: „plavání“ dětí, motivace, matky

Abstract

Title: Mother's Motivation for Attending Children Swimming courses.

Objectives: The aim of the thesis is to find and to describe mother's basic motivation incentives for sending children swimming.

Methods: This work has a descriptive character. In our work we have used non-standardized methods. These methods were applied to a nonrandom selective file of 44 mothers that, at least with one child, has completed or has just been visiting a children swimming course.

Results: Mother's main basic motivation incentives differ in reasons for attending children swimming courses. At the beginning in swimming mother mainly sees the positive influence on healthy development of children, while at the end the most important for mothers is that their children are enjoying swimming lessons. Most often the decision for swimming courses in each family make mothers, fathers rather agree with this proposal. By analysing results we can answer all setted research questions.

Keywords: children swimming, motivation, mothers.

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1. „Plavání“ dětí	11
2.1.1 Věkové vymezení „plavání“ dětí	11
2.1.2 Historie a současnost kojeneckého plavání	13
2.1.3 Obsah kojeneckého plavání	14
2.1.4 Organizace a podmínky kojeneckého „plavání“	16
2.1.5 Didaktické zvláštnosti vedení „plavání“ dětí	18
2.1.6 Hodnota „plavání“ dětí	19
2.2 Plavecká gramotnost	20
2.2.1 Kritéria pro určení plavecké úrovně	20
2.3 Mateřství v ČR a role matky	23
2.4. Faktory ovlivňující plaveckou výuku	25
2.4.1 Úzkost	25
2.4.2 Motivace	26
3. CÍL, ÚKOLY, OTÁZKY, METODY	29
4. METODICKÁ ČÁST	32
4.1 Organizace sběru dat	32
4.2 Charakteristika výzkumného souboru	33
4.3 Použité metody	34
4.3.1 Fenomenologické zkoumání	34
4.3.1.1 Kvalitativní dotazování	35
4.3.1.2 Metoda pozorování	37
4.4 Vlastní dotazník	38
5. VÝSLEDKOVÁ ČÁST	40
5.1 Základní údaje matek a dětí	40
5.2 Plavecká a sportovní zkušenost matek	42
5.3 Plavecká a sportovní zkušenost dítěte	47
5.4 Motivace pro „plavání“ dětí	52
6. DISKUSE	62
7. ZÁVĚR	67
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	69
PŘÍLOHY	74

1. ÚVOD

„Plavání“ dětí patří mezi nejpoblárnější pohybové aktivity pro děti. V roce 1971 kongres mezinárodní organizace FINA doporučil „plavání“ s nejmenšími dětmi jako dostupný a vhodný prostředek efektivní pohybové výchovy. V České republice se problematice „plavání“ dětí věnuje Aliance přátel plavání kojenců a malých dětí již od roku 1995 (dostupné z <http://www.alianceplavani.cz/>).

Téma „plavání“ dětí je již zpracováno z mnoha hledisek. Stále aktuálním tématem je zdravotní vliv „plavání“ dětí na jejich organismus. V posledních měsících je konkrétně hojně rozebírán vliv chloru na dětský organismus (více na <http://www.alianceplavani.cz/>). V této práci jsme zaměřili na spíše opomíjenou stránku „plavání“ dětí, a to na motivaci matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí.

Je jasné, že narození dítěte vyžaduje úplnou změnu denního režimu rodičů, objevují se nové závažné povinnosti, které nutně vyvolávají i mnoho starostí, obav a konfliktů (Vágnerová, 2000). V českých poměrech jsou to stále nejčastěji matky, kdo je s dítětem na mateřské dovolené, rozhodli jsme se náš výzkum zaměřit právě na motivaci z pohledu matek. Předpokládali jsme, že jelikož jsou matky s dětmi doma, budou to také nejčastěji ony, kdo v rodině s návrhem na navštěvování kurzů „plavání“ dětí přijde. Otcové by pak dané návrhy s ohledem na ekonomickou situaci rodiny spíše pasivně odsouhlasili.

Dítě je aktivní bytost už mateřském těle. Poslouchá, vnímá tlukot matčina srdce, mění polohu svého těla v souvislosti s polohou těla matky, cucá si prsty. Po narození začíná pro dítě adaptační proces na život mimo matčino tělo, který je v prvním roce života mimořádně důležitý (Polinski, 2005). Jedním z mnoha pozitiv „plavání“ dětí je fakt, že „plavat“ s dětmi je možné již od novorozeneckého věku. Jelikož „plavání“ probíhá ve vodě s rodiči, přispívá „plavání“ dětí také ke zlepšení komunikace mezi rodičem a dítětem a tím i k posílení jejich citové vazby. „Plavání“ dětí má jako pohybová aktivita pozitivní vliv na psychomotorický vývoj dětí. Zároveň jsou děti po „plavání“ klidnější a lépe spí. Všechny tyto uvedené aspekty uvažujeme jako možné motivační faktory pro rozhodnutí začít s dítětem docházet na kurzy „plavání“ dětí.

Tato práce je založena na kvalitativním výzkumu a má deskriptivní charakter. V práci si klademe za cíl najít a popsat hlavní motivační pohnutky matek pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity. Předpokládáme a věříme, že výsledky této práce by mohly posloužit k obohacení dosavadních odborných poznatků a podnítit tak zájem studentů

tělovýchovných oborů, odborníků v oblasti plavání a neméně i sportovních psychologů o téma motivace pro „plavání“ dětí. Význam práce by také mohl být spatřován v možném teoretickém přínosu pro kluby „plavání“ dětí. Očekáváme, že by výsledky výzkumu mohly představovat širokou škálu poznatků, které by následně mohly být využity samotnými instruktory „plavání“, ale také by mohly poskytnout důležité informace pro vedení klubů „plavání“ dětí. Věříme, že práce bude mít rovněž význam i pro rodiče, kteří se svými dětmi kurzy „plavání“ již navštěvují, nebo se pro tuto aktivitu rozhodují.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. „Plavání“ dětí

2.1.1 Věkové vymezení „plavání“ dětí

Tradiční organizační dělení u nás vymezuje plaveckou výuku na přípravnou, základní a zdokonalovací. Pro pohybovou aktivitu dětí mladších šesti let ve vodním prostředí se užívá termínů „plavání kojenců a batolat“, předplavecký výcvik, přípravný výcvik nebo také „plavání“ dětí (Miklánková, 2007), dále baby „plavání“ a lépe dětské „plavání“ (Aliance dětského plavání, dostupné z www.alianceplavani.cz). Spíše než o plavání jako takové se zde jedná o získání pocitu vody, hru s vodou a o pohyb v ní. Jde hlavně o využití kontaktu s vodou tak, aby v ní dítě bylo spokojené a radostné. (Čechovská, Miler, 2008)

„Plavání“ dětí lze stejně jako jejich raný vývoj rozdělit na několik fází: na „plavání“ kojenecké, jež slouží dětem v novorozeneckém, kojeneckém a batolecím období, a na „plavání“ dětí předškolního věku. Uvedeme základní charakteristiky těchto čtyř základních kategorií dětského „plavání“, zároveň také etap dětské ontogeneze:

1. Novorozenecké období trvá od porodu přibližně jeden měsíc. Jde o období adaptace na nové podmínky života. V prenatálním stádiu života přebývalo dítě v plodové vodě, po porodu se ocitá ve zcela odlišných podmínkách (Vágnerová, 2005). Jednou ze zvláštních metod, jak lze usnadnit přechod dítěte z intrauterinního do extrauterinního prostředí, může být porod ve vodním prostředí. Matka porodí dítě do vody o teplotě 38°C, ve které ho po porodu téměř 60 minut omývá, kolíbá a hladí. Dítě má tak možnost postupně odvyknout doposud přirozenému prostředí plodové vody (Šulová, 2005).

„Plavání“ v tomto období probíhá zejména v domácím prostředí (Čechovská, 2007) (obr. 1).

Obr. 1: Koupání dítěte ve vaně v domácím prostředí (dostupné z <http://www.maminkam.cz/>)

Obr. 2: Novorozenec v poloze na bříšku (dostupné z <http://www.maminkam.cz/>)

2. Kojenecké období trvá od prvního měsíce do jednoho roku. Jde o velmi senzitivní období, dítě se socializuje za pomoci učení v rámci mezilidské interakce. Dítěti zprostředkováváme různé zkušenosti a tím rozvíjíme jeho schopnosti (Vágnerová, 2005). „Plavání“ v tomto období je nutné dále dělit na dobu od 2. do 3. měsíce života, od 4. do 6. měsíce a od 7. do 12. měsíce. Stejně jako v období novorozeneckém, i zde plaveme zejména v domácím prostředí (obr.1). Kluby „plavání“ dětí nabízí také možnost „plavat“ v prostředí se specializovanými vanami nebo v bazénech pro dětské „plavání“ (Čechovská, 2007), se speciálně upravovanou vodou.
3. Batolecí období trvá od jednoho do zhruba 3 let. V tomto období dochází k výraznému rozvoji mnoha kompetencí a také dětské osobnosti. Ericson (dostupné z <http://www.psychoweb.cz/>) ve své teorii osmi věků člověka označuje batolecí věk jako období autonomie. Jde o proces, ve kterém se postupně uvolňují vazby na matku a dítě začíná prosazovat samo sebe. Jednou z forem autoregulace je právě schopnost ovládat vlastní tělo, proto mají v tomto období velký význam pohybové aktivity všeho druhu (Vágnerová, 2005). Dítě je schopno lépe spolupracovat, činnosti ve vodě již mají charakter plavecké výuky. Stále je velmi významná spolupráce s rodiči a realizace „plavání“ ve specializovaných bazénech (Čechovská, 2007).
4. Předškolní věk trvá od 3 do 6-7 let. Konec této fáze je určen nástupem do školy. Období předškolního věku se také jinak nazývá obdobím hry (Vágnerová, 2005).

V tomto věku již probíhá přípravná plavecká výuka a v konci období i základní plavecká výuka. U talentovaných dětí se ve věku zhruba šesti let může začít s přípravným plaveckým tréninkem (Čechovská, 2007).

2.1.2 Historie a současnost kojeneckého plavání

K počátkům kojeneckého „plavání“ je nutno podívat se zpět asi o 100 let, kdy H. Malville vydal knihu „Taipi“. (Rojová, 1999). V ní se nachází první zmínky o plavání dětí kojeneckého věku.

Na přelomu 19. a 20. století byla provedena řada pokusů, které zjišťovaly motorické reakce kojenců na vodní prostředí. Odborníci, kteří v této době publikovali své pokusy, např. Mumford, Watson, McGravová (Rojová, 1999), popsali postnatální plavecký reflex, který se však ukázal z plaveckého hlediska jako nepoužitelný. Jako reflex plavecký byl totiž nazván proto, že jeho pohybová struktura plavecký pohyb pouze připomíná, nikoliv proto, že kojenci pomocí něho plavou. Toto zjištění je velice podstatné, neboť široká veřejnost hodnotila kojenecké „plavání“ jako pozitivní motorickou stimulaci právě z důvodu, že je pohyb ve vodě pro kojence přirozený. Převažuje však názor (Čechovská, 2007), že lokomoce kojenců strukturu primitivního plaveckého pohybu pouze vizuálně připomíná.

Dalším významným obdobím pro vývoj kojeneckého „plavání“ je konec 60. a počátek 70. let, kdy byly organizovány rozsáhlejší a propracovanější výzkumné projekty. Jejich závěry měly podat dokonalejší představu o plavecké činnosti nejmenších dětí a ve své zásadě vedly k nástupu masivní propagace kojeneckého „plavání“ zasahující celý svět. Významnou roli zde sehrál též kongres Mezinárodní plavecké organizace FINA, konající se v Dublinu v roce 1971, který doporučil „plavání“ s nejmenšími jako dostupný a vhodný prostředek efektivní pohybové výchovy. Kongres byl tedy i významným impulsem pro zakládání center kojeneckého „plavání“, což vedlo k postupné komercionalizaci této oblasti (Šulcová, 2000).

V podstatě lze vývoj „plavání“ kojenců v České republice v posledních letech shrnout do dvou vln. První vlna, 2. polovina 20. století, je charakteristická vyzdvihováním a obhajováním pozitivních aspektů kojeneckého „plavání“ odborníky zaměřenými na danou problematiku. V době, kdy na konci 20. století vznikla v ČR celá řada nových klubů „plavání“ dětí, se původní „obhajovací“ vlna začíná otáčet na vlnu

spíše vytyčující možná rizika „plavání“. Masivní nárůst poptávky po „plavání“ s dětmi, nedostatek odborných pracovníků, nekvalitně vyškolení instruktoři, to vše vedlo k častějšímu výskytu špatných plaveckých motorických návyků.

V České republice byla roku 1995 založena Aliance přátel plavání kojenců a malých dětí. Důvodem pro vznik Aliance byla potřeba plaveckých odborníků, fyzioterapeutů a instruktorů dětských plaveckých aktivit sjednotit náhled na problematiku pohybu dítěte ve vodě. *„Aliance považuje za důležité dát této činnosti řád, vážnost, informace a vzdělání.“* (dostupné z <http://www.alianceplavani.cz/>)

V současné době není v kojeneckém „plavání“ nutná, tak jako v minulosti, *„propagace významu, obsahu a organizace, argumentace pro klady a vyvrácení absurdit ve spojení s plaváním nejmenších dětí. V zásadě „kojenecké plavání“ vstoupilo do všeobecného povědomí, ...“* (Čechovská, 2007).

2.1.3 Obsah kojeneckého plavání

„ ...vezměte je láskyplně do náruče a pomalu s ním vstupujte do vody. Konejšivě si s ním povídejte, nechte je přitom koupat nožičky a pomalu postupujte hlouběji – až k místu, kde se svým dítětem budete moct provést další úkony a přitom stát pevně, bez křečovitého napětí nebo ohýbání se. Dbejte také na to, abyste dítě, jakmile je už ve vodě, zbytečně nevyndávali a vyhnuli se tak možnému prochlazení.“ (Zeiss, 1994)

I v plavání je nutné dbát na vývojové zásady. Dítě v kojeneckém věku má věkově přiměřené tělesné vlastnosti a pohybové schopnosti, a proto je nutné jim plaveckou výuku přizpůsobit. Nejde o plavání jako takové, ale spíše o to, aby dítě ve vodě postupně získalo sebedůvěru, jistotu a pobyt ve vodě byl pro něj pozitivním zážitkem. Dle Čechovské (2007) by hlavním smyslem kurzů „plavání“ nejmenších dětí měl být rozvoj vnitřních dispozic (schopností) a nácvik základních plaveckých dovedností. Tyto dovednosti následně shrnuje do pěti základních oblastí:

1. plavecké dýchání
2. splývání
3. potopení, zanoření a orientace pod hladinou
4. pády a skoky do vody

5. záběrové dovednosti, rozvoj pocitu vody

Detailněji se těmito dovednostmi vzhledem k věkovým specifikám zabývá Kiedroňová (1991). Popisuje inventář činností vhodný pro jednotlivé etapy kojeneckého „plavání“. Uvedeme stručný přehled těchto činností.

1. Pohybovým úkolem ve druhém a třetím měsíci je podnítit u dítěte experimentaci s polohou hlavy, vědomě ji zvedat, držet a otáčet v různých polohách, zejména v poloze na bříšku (obr. 2). Ta je významná proto, že udržuje dítě v bdělém, aktivním stavu. Je to startující poloha pro lezení, sedání a je významná i pro nácvik správného držení těla. Zároveň má dítě v poloze na bříšku možnost pozorovat dění okolo sebe.

Ve vodním prostředí je však užívanější poloha na zádech. Děti se naučí držet rovnovážnou polohu a následně je pro rodiče manipulace s miminkem jistější. Existují i různé způsoby uchopování dítěte a jeho hlavičky v méně časté a náročnější poloze na bříšku. Procvičuje se otáčení hlavy a potápění. Potápět se miminko učí na signál – dítě oslovíme, důrazně proneseme signál, poté mu dlaní smočíme obličej, později zkropíme a dále polijeme hlavičku vodou. Dále zapojíme při polévání obličej mírné zhoupnutí pod hladinu (po kořen nosu). V rozmezí čtvrtého až šestého měsíce dítě natolik zesílí, že je již schopno mnoho pohybových úkonů provádět samo. Tzv. „pasení koníčků“ umožní zesílení krčních svalů a celkové nabytí svalové hmoty. Dítě se již samo přetáčí ze zad na bok, pevným úchopem se přitáhne do sedu a začíná se opírat o nožičky.

Při aktivitě ve vodě rodič dítě stále zaměřuje na splývavou polohu na zádech. Mění se úchop tělíčka. Cílem v tomto plaveckém období je zlepšit udržení rovnováhy na vodní hladině. Díky zesílenému šijovému svalstvu se dítě může podpořit ve vodorovné poloze lehkým úchopem rukou pod temenem hlavy. Vzhledem k náročnosti některých úchopů („páka“) na zádové svalstvo kojence, je při pohybu za hračkami a při potápění bez polévání obličej vhodně držet dítě oběma rukama kolem jeho hrudníku. Při potápění děti již zvládají zaměření pozornosti na hračku pod hladinou, kterou jsou schopné i uchopit a vynést na hladinu.

Kojenec od šestého měsíce do jednoho roku zvládá lézt, s oporou se postaví a také již zvládá první samostatné krůčky. Zvýšení aktivity dítěte na suchu se projevuje i ve vodě. Dítě zjišťuje, že pohyby rukou a nohou vyvolávají určité změny. Kope

nožičkami, víří vodu, čímž se posouvá za hračkou. Nastává plynulý přechod z vaniček do malých bazénků, umožňujících rodičům adekvátní manipulaci s dítětem.

2.1.4 Organizace a podmínky kojeneckého „plavání“

Ideální podmínky pro výuku se mění v závislosti na věku. První zkušenosti s vodou děti získávají ve vaně v domácím prostředí. Také kluby „plavání“ dětí využívají pro možnosti kojeneckého „plavání“ různé druhy van. Jde o rehabilitační vany (vířivky, perličkové nebo podvodní masáže) a speciální vany pro kojenecké „plavání“.

Po fázi „plavání“ ve vaničkách se přechází na výuku v bazénku. Ty se rozlišují dle velikosti na speciální malé bazény pro 2 – 3 rodiče s dětmi, na větší bazény pro 6 – 8 rodičů s dětmi a dále na veřejné bazény o různých velikostech, využívané pro „plavání“ kojenců.

Ať se jedná o jakýkoliv prostor pro realizaci kojeneckého „plavání“, v každém případě je nutné dodržovat specifické hygienické zásady. Nejznámějším prostředkem k čištění vody nejen v bazénech je chlór. V poslední době se vedou rozsáhlé diskuze na téma vlivu chlóru na zdraví dětí. Aliance plavání na svých webových stránkách dne 17.11.2010 uvedla seznam odkazů na portály, na kterých jsou k nalezení články a diskuze na téma chlór, dezinfekce bazénů, ekzémy, astma a celkově chlór a jeho vliv na zdraví člověka (dostupné z <http://www.alianceplavani.cz/>). Již v 70. letech minulého století vědci objevili, že chlorováním vody mohou ve vodě vzniknout karcinogenní látky (dostupné z <http://www.aquanomine.cz/>). Samotný volný chlór, který vodu desinfikuje a oxiduje nečistoty, nezapáchá, nedráždí a nemá škodlivý účinek pro lidský organismus. Po reakci s organickými nečistotami obsahujícími dusík, vzniká vázaný chlór. Ten je v bazénové vodě tvořen zejména chloraminem (monochloramin, dichloramin, trichloramin), látkami zdraví škodlivými a dráždivými (Houžvička, dostupné z <http://www.tzb-info.cz/>). Nejedná se o látky karcinogenní. *„Jako hlavní příčina dráždivých a zejména škodlivých účinků chlóru na oční spojivky, epitel sliznice dýchacích cest a jeho zvýšenou permeabilitu byl v poslední době identifikován trichloramin (NCl₃). Ten vzniká jako vedlejší produkt reakce chlornanů se sloučeninami a aminovými skupinami, které se uvolňují z potu a moči plavců, a je i příčinou typického „chlorového“ zápachu takto dezinfikované vody v bazénech“* (Stanovisko České pediatrické společnosti k problematice plavání kojenců, batolat a malých dětí dostupné

z <http://www.alianceplavani.cz/>). Při správně ošetřené vodě s využitím kvalitní technologie úpravy vody lze výskyt vázaného chloru významně omezit.

Jednou z možných metod na čištění bazénové vody je ozón. Jeho desinfekční a oxidační účinek je zatím nepřekonatelný. Jde o nestabilní formu kyslíku, která se připravuje pouze na místě použití. Tichý elektrický výboj produkuje ozón z kyslíku přítomného ve vzduchu či z čistého kyslíku. Pokud se veškerý vytvořený ozón nespotřebuje na dezinfekci a oxidaci, během cca 20 – 30 minut klesne jeho koncentrace na polovinu. Ozonizační zařízení však z důvodu bezpečnosti zahrnuje také destruktor zbytkového plynového ozónu, který ozónu pomůže rozložit se zpět na molekulární kyslík.

Jeho nevýhodou oproti chloraci je téměř nulový reziduální účinek. Proto je chlor jako doplňující prostředek při ozonizaci nezbytný. Ozon likviduje organické nečistoty, ze kterých vzniká vázaný chlor a rozkládá vázaný chlor již vzniklý. Následně přidávaný chlór již nemůže ve větší míře zareagovat na vázaný. Je tedy do vody přidáván pouze pro funkci reziduální dezinfekce (dostupné z <http://www.tzb-info.cz/>).

Ozonizace je ekologická varianta čištění bazénové vody, která ničí bakterie 100x rychleji než chlorová forma, zároveň zlepšuje stav některých kožních onemocnění a zvyšuje prokrvení pokožky (dostupné z <http://www.ozon.cz/>). Ozónovou metodu dnes využívá již několik plaveckých baby klubů (z nejznámějších např. Studio Motýlek, Baby club Juklík).

Teplota vody ve vaničkách a v bazénech se pro děti v novorozeném období pohybuje okolo 36 – 37°C. Teplotu s narůstajícím věku postupně snižujeme až na cca 32 – 30°C pro děti 4. – 6.měsíce věku.

Tab. č. 1: Doporučené zásady pro „kojenecké plavání“

Věk	Kde	Teplota vody (°C)	Teplota vzduchu (°C)
3 - 6 měsíců	vany, bazénky, jiné nádoby se snadno čistitelným a dezinfikovatelným povrchem	36 - 30	28 - 30
6 - 12 měsíců	přenosné vany, bazénky s recirkulací vody	32 - 28	28 - 30
12 měsíců - 3 roky	přenosné vany, bazénky s recirkulací vody	32 - 28	28 - 30

2.1.5 Didaktické zvláštnosti vedení „plavání“ dětí

Zásadní fakt, který odlišuje kojenecké „plavání“ od „plavání“ dětí např. předškolního věku, či mladšího školního věku je ten, že instruktoři a instruktorky, kteří vedou kurzy kojenců, pracují nejen s dětmi, ale také zejména s rodiči. „Plavání“ totiž probíhá tak, že manipulaci s dítětem provádí nejčastěji rodič či prarodič, který je s dítětem ve vodě. Instruktor svými pokyny a ukázkami vede a učí rodiče správné manipulaci.

Instruktoři kojeneckého „plavání“, oproti instruktorům „plavání“ dětí předškolního a staršího věku, pracují zejména s rodiči. Nezbytné jsou znalosti o fyziologické, motorické a intelektové úrovni dětí kojeneckého věku.

Rodiče svým přístupem k pohybové aktivitě (své i dítěte), k „plavání“ kojenců, zároveň svými schopnostmi a dovednostmi představují další faktory ovlivňující průběh hodin a kurzu celkově.

Tato forma výuky spojuje v jedno výhody individuálního a skupinového vedení a eliminuje jejich nedostatky. Zároveň je zde patrný velký výchovný význam, neboť „plavání“ dětí s rodiči přispívá k prohloubení citového vztahu mezi rodiči a dětmi (Hoch, 1991).

2.1.6 Hodnota „plavání“ dětí

Hodnota „plavání“ dětí je známá z hlediska povědomí lékařské veřejnosti (např. Šulcová, 2000) či z pohledu plaveckých odborníků. Vyzdvihována jsou pozitiva „plavání“ kojenců a „plavání“ dětí celkově, zároveň je však upozorňováno i na negativa. Pro volbu vhodného klubu „plavání“ dětí lze vymezit několik oblastí, které mohou být při rozhodování klíčové:

- lokace (dostupnost) klubu „plavání“ dětí
- pozitivní doporučení přátel, známých, medií
- zázemí a materiální vybavení klubu (materiální zajištění)
- vzdělání a přístup instruktora (personální zajištění)

Dovednosti osvojené v kurzech kojeneckého „plavání“ jsou pro děti nespornou výhodou a přínosem pro další výuku plavání. Ve čtyřech letech děti již zvládají činnosti jako skok do vody, orientaci pod hladinou, splývavou polohu na břiše i na zádech (Rojová, 1999), dýchání do vody. Kojenci mají vzhledem ke své nízké hustotě těla zvláštní dispozice, které mu umožňují udržet se ve splývavé poloze poměrně vysoko na hladině (Hoch, 1991).

Na kurzy kojeneckého „plavání“ lze nahlížet nejen jako na zdokonalovací pohybovou aktivitu, která je zdravotně prospěšná, ale také jako na společnou činnost rodiče (nejčastěji matky) a dítěte. Během lekcí dochází ke zlepšení manipulace s dítětem a k upevnění jejich komunikace a vzájemnému porozumění. Rodič, který s dítětem ve vodě „plave“, by měl citlivě reagovat na projevy dítěte a podporovat v něm pozitivní vztah k vodě. Budou-li se u dítěte opakovaně projevovat negativní pocity únavy, ospalosti, hladu, chlad, začne dítě později plakat. To může vést k upevnění nepříjemného pocitu z vody a vzniku negativního podmíněného reflexu (Atkinson, 2003). Takové dítě si pak upevní negativní postoj k vodě a bude plakat, ještě než bude do vody uvedeno.

Z hlediska přístupu k dítěti lze uvést zásady „plavání“ kojenců a batolat (dostupné z <http://luciepawlicova.blog.cz/>), při jejichž dodržování je možné zamezit vzniku negativního podmíněného reflexu na vnímání vody u kojenců:

- *dobu a rozsah činnosti řídíme dle věku a psychomotorické vyspělosti, zdravotního stavu, nálady a reakcí dítěte*

- *neustále se na dítě díváme a komunikujeme s ním*
- *k ničemu nenutíme, nepoužíváme jakékoliv lsti, zrady a násilí*
- *důslednost*
- *porozumění, na dítě nespěcháme, jsme trpěliví*
- *citlivý přístup - adaptace na nové prostředí, respektování nálady dítěte, rozpoznání únavy dítěte*
- *pravidelnost - doma se přizpůsobíme dennímu režimu, na bazéně si denní režim přizpůsobíme zařazení dítěte na určitou dobu*
- *děti v dovednostech vzájemně neporovnáváme*
- *dítě odměňujeme pochvalou za vše co se mu daří nebo se nového naučí*
- *nepovolit záklony hlavy*
- *při skocích pozor na tah za ruce a retrakci ramen*

2.2 Plavecká gramotnost

2.2.1 Kritéria pro určení plavecké úrovně

Dle Čechovské (2008) (dostupné z <http://www.ftvs.cuni.cz/>) je plavecká gramotnost strukturovaný staronový pojem, související s určitými plaveckými kompetencemi a který lze rozlišit na dvě kategorie:

- 1) Primární plavecká gramotnost představuje bezpečné zvládnutí vodního prostředí, osvojení sebezáchranných dovedností přiměřených věku, avšak postihující celou populaci, tedy i osoby se specifickými potřebami.
- 2) Následná plavecká gramotnost zahrnuje bezpečné zvládnutí plaveckých dovedností pro možnost celoživotního užívání. Kromě dominující lokomoce lze zahrnout i další dovednosti využitelné ve velmi různorodých pohybových aktivitách ve vodě (aqua-jogging, aqua-power, ai-chi, aqua-aerobic, atd.) (dostupné z www.ftvs.cuni.cz/)

Důvod, proč hodnotit plaveckou úroveň plavec – neplavec, je velmi důležitý. Je známo, že ve vodě netonou úplní neplavci, neboť nevyhledávají kontakt s vodou a

neriskují, ale špatní plavci, kteří mohou snadno přecenit své síly. Za plavce se může považovat i jedinec neznalý požadavků a kritérií na hodnocení plavce, a tedy i člověk, který úplave 10 metrů v mělkém teplém bazénu. Takovému člověku se pak snadno může stát, že bezpečně neodhadne závažnost situace a např. nečekaný pád do vody, prudké zalití obličeje vodou, pohyb v silnějším proudu či ve vlnách a spolu s tím vzniklá panika povede k energeticky náročným pohybům, vyčerpání organismu, pasivitě a případnému tonutí (Čechovská, Miler, 2008) (pozn. statistiky utonulých v České republice tab. č. 2 a č.3)

Tab. č. 2: Statistika utonulých dle pohlaví (údaje převzaty z internetových stránek Vodní záchranné služby ČČK, http://www.vzs.cz/vzs_download_c.php)

Rok	Muži	Ženy	Celkem
1996	191	79	270
1997	220	106	326
1998	202	75	277
1999	195	91	286
2000	210	76	286
2001	197	79	276
2002	212	68	280
2003	169	75	244
2004	149	72	221
2005	176	71	247
2006	174	82	256
2007	175	54	229
2008	159	52	211
2009	189	53	238

Tab. č. 3: Statistika utonulých dle diagnózy (údaje převzaty z internetových stránek Vodní záchranné služby ČČK, http://www.vzs.cz/vzs_download_c.php)

Dignóza	V	V	W	W	W	W	W	W	W	W	W	X	X	X	X	Celkem
Rok	90	92	65	66	67	68	69	70	73	74	38	71	92	21		
1996	0	0	13	3	1	2	12	30	10	16	0	27	0	12	270	
1997	0	1	13	5	2	3	14	31	9	18	17	29	2	12	326	
1998	2	0	9	3	4	3	17	37	9	14	5	33	0	14	277	
1999	0	0	15	3	3	1	26	42	9	13	0	34	3	16	286	
2000	1	0	11	3	2	1	23	41	12	12	0	40	1	25	286	
2001	0	0	7	0	1	3	28	44	7	12	0	43	0	18	276	
2002	1	1	14	3	1	8	26	55	9	11	3	21	2	17	280	
2003	0	1	14	1	3	1	27	58	10	95	0	25	3	6	244	
2004	0	0	12	0	2	3	16	38	8	87	0	25	0	30	221	
2005	0	0	5	4	2	1	25	46	6	11	0	26	2	17	247	
2006	0	2	12	2	1	3	28	61	11	93	0	20	0	23	256	
2007	0	1	8	4	5	3	25	49	8	80	0	22	1	23	229	
2008	0	0	12	3	1	3	11	54	3	83	0	17	1	23	211	
2009	0	0	10	1	1	1	26	51	7	10	5	23	0	11	238	
MKN (1993)	Název															
V90	Nehoda plavidla jako příčina (u)tonutí a potopení															
V92	(U)tonutí a potopení v souvislosti s vodní dopravou, bez															
W65	(U)tonutí a potopení při pobytu ve vaně															
W66	(U)tonutí a potopení po pádu do vany															
W67	(U)tonutí a potopení při pobytu v bazénu															
W68	(U)tonutí a potopení po pádu do bazénu															
W69	(U)tonutí a potopení při pobytu v přírodní vodě															
W70	(U)tonutí a potopení při pádu do přírodní vody															
W73	Jiné určené (u)tonutí a potopení															
W74	Neurčené (u)tonutí a potopení															
X38	Oběť povodně (záplavy)															
X71	Úmyslné sebepoškození (u)topením a potopením															
X92	Napadení (u)topením a potopením															
Y21	(U)topení a potopení, nezjištěného úmyslu															

Čechovská a Miler (2008) uvádí, že v České republice se považuje za plavce ten, kdo „*bez zjevných známek vyčerpání překoná ve vodě souvislým plaváním vzdálenost 200 m a zvládne pád do hluboké vody.*“ Pád do hluboké vody se pro bezpečné zvládnutí vodního prostředí považuje za důležitější.

Uvedeme si zde jednoduché dovednosti využitelné pro orientační zhodnocení plavecké úrovně (dostupné z <http://www.ftvs.cuni.cz/elstudovna/>, dále Čechovská, Miler, 2008):

1. Potopení hlavy
2. Otevření očí pod vodou
3. Výdech do vody
4. Hvězdice v poloze na prsou
5. Hvězdice v poloze na zádech
6. Kotoul ve vodě
7. Vynesení dvou předmětů z hloubky 2 m
8. Pád (skok) do vody z plaveckého startovního bloku
9. Vznášení ve vodě v poloze na zádech
10. Splývání

2.3 Mateřství v ČR a role matky

Rodiče poskytují svému dítěti v průběhu přirozených společných a každodenních aktivit ničím nenahraditelný komplementární model chování dvou pohlavních pólů (Šulová, 2005). Hlavním úkolem mateřství je láskyplná péče o dítě, poskytování emocionálního zázemí, výchova a materiální zabezpečení.

Věková hranice početí dítěte se stále posouvá. V roce 1991 byl průměrný věk prvorodiček zhruba 24 let. Dnešní průměrný věk je 27 – 28 let (dostupné z <http://deti.centrum.cz/>). Není výjimkou, že věk prvorodiček je nad 30 let, někdy dokonce nad 40 let. Důvodem a kladem vyššího věku matek prvorodiček je systematičtější a ucelenější příprava na příchod potomka, vytvoření základního

finančního a materiálního zabezpečení, realizace společného života a vyzrálост potenciálních rodičů (dostupné z <http://www.zeny.cz>).

Nejprve vystudovat, najít si perspektivní zaměstnání, udělat kariéru, dosáhnout určitého společenského postavení, zařídit si vlastní bydlení, cestovat, užít si života, počkat na toho správného partnera nebo zkrátka jen vyspět, to jsou jedny z mnoha důvodů, proč ženy na potomky nespěchají.

Dalším z důvodů navýšení průměrného věku pro početí potomka je studium na vysoké škole. Vysokoškolským studentům se prodlužuje doba studia oproti středoškolsky vzdělaným studentům minimálně o pět let. Zatímco středoškoláci ukončí svá studia zhruba v 19 letech, vysokoškoláci ve 24 – 25 letech. Poté se většina absolventů snaží najít alespoň na rok zaměstnání, zejména kvůli praxi.

V České republice matce náleží v souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě mateřská dovolená po dobu 28 týdnů. Porodila-li zároveň dvě nebo více dětí, náleží jí mateřská dovolená po dobu 37 týdnů. Poté lze požádat o dovolenou rodičovskou, která končí v době potomkova dosažení tří let (dostupné z <http://www.mpsv.cz/>). Po dobu mateřské a rodičovské dovolené má žena nárok na čerpání příspěvku od státu, jehož horní hranice tvoří 12 570 Kč (dostupné z <http://www.icm.cz/>). Přestože tento státní finanční příspěvek je v dnešní době vyšší než tomu bylo dříve, stále to není dostačující na zajištění veškerých materiálních prostředků. Moderní vzdělané ženy budují svou kariéru, jsou zvyklé na uznání, profesionální úspěch, pravidelnou výplatu. Staly se živitelkami rodiny, přičemž stále vykonávají domácí práce. Mateřské a rodičovské dovolené zkracují, nechávají děti hlídat babičkami a placenými chůvami. Není výjimkou, že na rodičovské dovolené matku nahradí otec (podmínky čerpání rodičovské dovolené otcem dostupné z <http://www.mpsv.cz/>).

V západních zemích muži na rodičovské dovolené tvoří nejčastěji zhruba 1-2% (Nešporová, 2005). Ženy se v průběhu těhotenství připraví na příchod potomka díky hormonálním změnám fyzicky, psychicky a změnou své sociální role. Otec ve vztahu k potomkovi žádnou takovouto proměnou neprochází, ani biologicky, ani sociálně. Děti jsou schopné připoutání se k oběma rodičům. Když se otec bude dítěti dostatečně věnovat, může se mezi nimi vytvořit obdobná vazba jako v případě matky. Vztah dítěte k otci bývá zpravidla sekundární, proto se v něm odráží zkušenost získaná ve vztahu s matkou (Vágnerová, 2000).

To je důvod, proč je tato diplomová práce zaměřena na matky a jejich postoj a motivaci pro „kojenecké plavání“. Komparace motivačních aspektů matek a otců pro „plavání kojenců“ by byla jistě zajímavá. Nicméně naší volbu pro jednostranný názor matek lze odůvodnit tím, že i když kurzy „plavání“ dětí navštěvuje s dítětem otec, matka nejčastěji pro kurzy „plavání“ rozhodla.

2.4. Faktory ovlivňující plaveckou výuku

2.4.1 Úzkost

Úzkost je záporný cit patřící do skupiny primárních (základních) lidských citů. Vzniká v nebezpečných situacích, v nichž je ohrožena sebezáchova nebo psychická integrita. Intenzita úzkosti se pohybuje do mírných obav až po panickou hrůzu, děs a fobie. Úzkost má ve svém evolučním hledisku ochrannou funkci, neboť nás informuje o možném nastávajícím nebezpečí a vede nás k útěku, obraně nebo vyhýbání se nebezpečným věcem či situacím (Plháková, 2005).

Pokud jedinec ztrácí kontrolu nad situací, může propadnout zoufalství, které je jakousi odnoží úzkosti. Další formou úzkosti je též tréma, strach ze selhání, které se vyskytuje i u sebevědomých jedinců, jež mají sebevědomí z různých důvodů dočasně narušené.

Fyziologickým příznakům strachu se věnovalo již mnoho autorů (např. Darwin, Ribot, McDougall, atd.). Nejčastějšími symptomy strachu plynoucí z Boringova výzkumu (Nakonečný, 2000) vojáků americké armády jsou:

- zrychlení tlukotu srdce (86%)
- žaludeční nevolnost (75%)
- průjem (59%)
- třes a drkotání zubů (56%)
- studený pot (55%)
- napínání žaludečních stěn (53%)
- pocit slabosti a mdloby (51%)

Zbýlá procenta zahrnují zvracení, pokálení se a pomočení se v rozložení 24 %, 10 % a 10 %.

Vodní prostředí je pro člověka velmi specifické. Ve vodě je lidský organismus vystaven zcela jiným podmínkám než na suchu. Výše zmíněné fyziologické symptomy strachu kráčí ruku v ruce s jeho psychologickými projevy, mezi něž lze dle Hoška (2001) zařadit selektivní vnímání (zaměření pozornosti pouze na podnět strachu), útlum paměti, učení a myšlení, selektivita představivosti na míru nebezpečí, vtíravost obav a narušení volní aktivity jedince. To vše má vliv jak na vědomí, tak na chování a aktivitu dítěte.

Úzkost z vody může vzniknout z důvodu nepříjemného prožitku a stresové situace, ve které se vyskytlo samo dítě nebo také přenesením negativního zážitku blízkých osob či jejich strachu z vody na dítě. Faktorem vyvolávajícím úzkost mohou být také obavy z nového neznámého prostředí bazénů, se kterým mnoho dětí není prostřednictvím rodičů seznámeno. A tak je pro ně jako pro neplavce pobyt ve vodě nový a neobvyklý (Preislerová, 1987).

2.4.2 Motivace

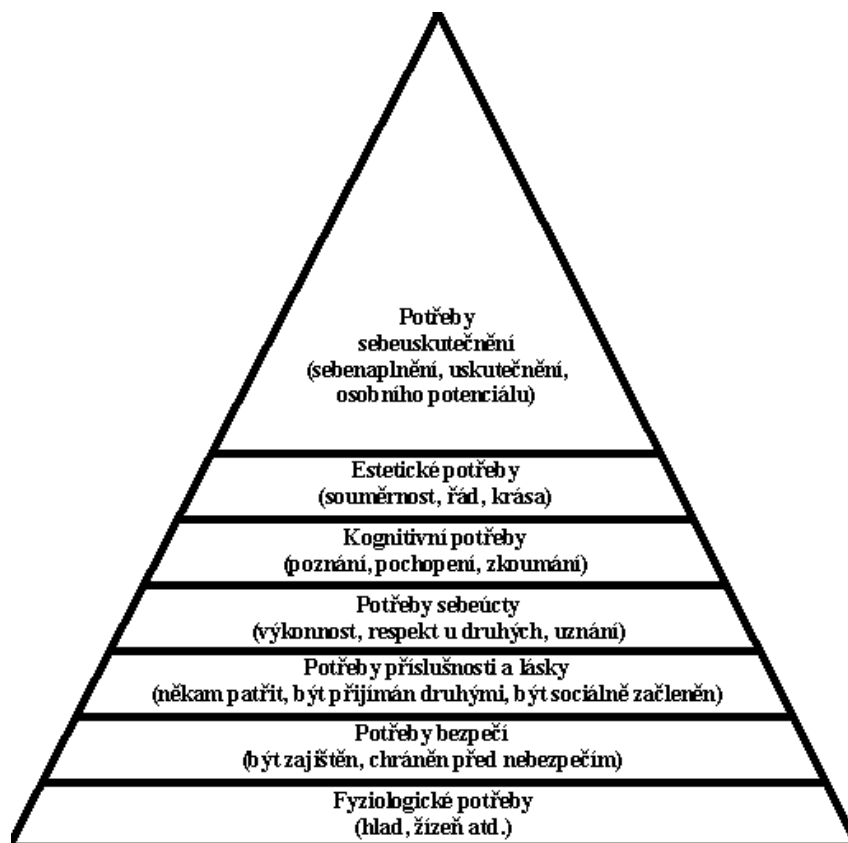
„Problém motivace lidského chování, jak bylo naznačeno, je velmi komplexní, ale je klíčem k pochopení lidské psychiky, neboť ta, jako více či méně zaměřená činnost, dává lidským činům jejich individuální smysl. Proto je studium motivace klíčem k psychologickému porozumění člověku.“ (Nakonečný, 2004)

Dle Plhákové (2005) lze motivaci charakterizovat jako *„souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“* Projevuje se naší snahou něčemu se vyhnout nebo něco získat. Motivace směřuje naše chování k určité pobídce, která redukuje nepříjemný stav či představuje příjemné pocity (jídlo, pití, sex, atd.). Hlavní příčinou motivace jsou dle Atkinsonové (2003) fyziologické stavy mozku a těla. K dalším příčinám lze zařadit kulturu a sociální interakci s jedinci v našem okolí.

Tab. č. 4: Struktura motivace dle Cattella (in Nekonečný, 2004) zachycující motivační intrapsychickou podstatu:

Osobnost	Motivační stav určité intenzity	Situace	Chování	Cíl
"Já"	bych chtěl	za těchto okolností	prostřednictvím tohoto	učinit toto
a) "Já"	bych měl chuť	v restauraci	dát si řízek	abych se najedl
b) "Já"	bych se rád ujistil	přímo u šéfa	tím, že se ho zeptám na prémie	že je se mnou spokojen

Maslow (in Plháková, 2005) je nejvýznamnější představitel humanistické psychologie, rozlišil potřeby do pěti kategorií.

Obr. 3: Hierarchie potřeb dle Maslowa

Jde o fyziologické potřeby, potřeby bezpečí, potřeby lásky a náklonnosti, potřeby uznání a potřeby seberealizace (vědění, porozumění, estetika,...). První čtyři kategorie jsou deficientní (nedostatkové). První dvě, fyziologické potřeby a potřeby bezpečí, jsou nižší potřeby. Druhé dvě, potřeby lásky a náklonnosti a potřeby uznání, jsou vyšší. Potřeby seberealizace označuje jako potřeby růstové (potřeby bytí). Pokud nejsou uspokojeny nižší potřeby, nelze uspokojovat potřeby vyšší (obr. 3).

Motivace zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy k dosahování určitých cílů. Podněcuje chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu (Nakonečný, 2004).

Při aplikaci motivace do výuky je dle Vorlíčka (in Pospíšilová, 2007) motivace soustavou činností učitele, které vedou žáka, aby určitým způsobem jednal. Zároveň jde o soustavu pohnutek žáka, jimiž je podmíněna jeho aktivita. Jde-li o pozitivní motivaci, žák usiluje o dosažení žádoucího cíle. V opačném případě vyvíjí úsilí vzdálit se od něčeho, co je mu nepříjemné, kde není úspěšný.

Tento negativní přístup může učitel ovlivnit vhodně zvolenou motivací. Nejméně aktivního žáka lze takto přimět k radostnému plnění úkolu, který by ho za obvyklých okolností nijak nevybudil. Motivaci lze rozdělit na následující kategorie – vnitřní (intrinsická) a vnější (extrinsická). Vnější motivace nemá zdaleka takový účinek jako motivace intrinsická. Ta vychází z vlastního přesvědčení člověka, z jeho zájmů a potřeb. Motivace extrinsická je dána okolním prostředím, které usměrňuje člověka a klade na něj nároky.

Ve výuce se objevují oba druhy motivace. U dětí je vnitřní motivace přirozenou součástí poznávání a pozorování. Zájem o nové věci je velmi intenzivní a jeho podpora je základním cílem vyučovacího procesu. Pokud tento zájem není podporován a dítě je v nepodnětném prostředí, vede to k netečnosti a nahrazování tohoto zájmu neúčelnou činností. S vnější motivací se setkáváme především při výuce, kde výkony žáků jsou spjaty s odměnou, pochvalou, popř. trestem. Snaha utvrdit okolí o svých schopnostech vede k zaměření na lepší výsledky, na úspěch. Vnější motivaci si lze často spojit s prestiží. Též úzce souvisí se sociálním prostředím (dostupné z <http://dielektrika.kvalitne.cz/>).

3. CÍL, ÚKOLY, OTÁZKY, METODY

Stanovení cílů výzkumu

Cílem navrhované práce je najít a popsat hlavní motivační pohnutky matek pro volbu „plavání“ dětí. Motivace je zkoumána z pohledu matek, které nejčastěji rozhodují o účasti v kurzech plavání“ dětí. Tato práce má deskriptivní charakter, je založena na dotazníkovém šetření. Práce byla doplněna dvěma rozhovory a skrytým, nestrukturovaným pozorováním zúčastněným i nezúčastněným. Přínos této práce je zejména teoretický.

Výsledky této práce slouží k obohacení dosavadních odborných poznatků a dostupných informací o „plavání“ dětí. Vytvořený dotazník a výsledky výzkumu mohou podnítit zájem studentů tělovýchovných oborů a odborníků v oblasti plavání, neméně zájem sportovních psychologů o téma motivace pro „plavání“ dětí. Význam práce spatřujeme také v teoretickém přínosu pro kluby „plavání“ dětí. Výsledky výzkumu by mohly představovat širokou škálu poznatků, kterou mohou využít sami instruktoři „plavání“, zejména však vedení klubů „plavání“ dětí. Práce bude mít rovněž význam i pro rodiče, kteří s dětmi navštěvují kurzy „plavání“ dětí, nebo o této aktivitě jako vhodné pro své děti uvažují.

Formulace úkolů práce

Pro dosažení stanovených cílů musí být splněny následující úkoly:

- Určení metod sběru dat a jejich analýzy.
- Stanovit kritéria pro vhodný výzkumný soubor.
- Sestavit dotazník s průvodním dopisem.
- Časový rozvrh práce.
- Kontaktování vybraných klubů „plavání“ dětí pro možnost sběru dat.
- V dostupných zařízeních ve smluvených dnech provést sběr dat.
- Analýza a interpretace dat.
- Formulace výsledků celého záměru do výzkumné zprávy.

Stanovení hlavní výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka zní: *Jaké jsou nejčastější motivační pohnutky matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí?*

Doplňující podotázky

Stanovená hlavní výzkumná otázka je blíže konkretizována doplňujícími výzkumnými otázkami, které se vztahují na tento konkrétní výzkumný záměr.

Doplňující otázky jsou tedy následující:

- Kolik dotazovaných matek je možné zařadit do kategorie „plavec“?
- Má plavecká kariéra matek vliv na motivaci pro „plavání“ dětí?
- V jakém průměrném věku děti začínají plavat?
- Jakou plaveckou a sportovní zkušenost mají dotazované děti?
- Jaké jiné kroužky než „plavání“ dětí jsou dětmi nejvíce navštěvovány?
- Jaké budou nejčastější důvody pro přestávku mezi kurzy? Bude nadpoloviční většina uvedených důvodů zdravotních?
- Proč se rodiče rozhodli pro „plavání“ dětí? Jaká byla jejich očekávání?
- Z jakých informačních zdrojů se matky nejčastěji dozvědí o „plavání“ dětí?
- Kdo v rodině nejpravděpodobněji rozhodne o „plavání“ dětí?
- Jaké jsou postoje otců k „plavání“ dětí?
- Kolik peněz jsou rodiče ochotni vložit do kurzů „plavání“ dětí?
- Jaká je průměrná částka za jeden kurz „plavání“ dětí?
- Co se děti dle názoru matek na prvním kurzu „plavání“ naučily?
- Co motivuje matky pro navštěvování kurzů „plavání“?
- Co vede rodiče k tomu, že s dětmi v „plavání“ pokračují?
- Shodují se důvody matek pro jejich volbu „plavání“ dětí s jejich očekáváními?
- Liší se prvotní motivace matek pro volbu „plavání“ s motivací pro pokračování v „plavání“ dětí? V čem se motivace liší, v čem se shoduje?

- Je finanční náročnost kurzů nejčastějším důvodem pro ukončení docházky na kurzy „plavání“ dětí?

Metody

- Kvalitativní dotazování
 - Interview
 - Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami
 - Rozhovor pomocí návodu
 - Dotazník s otevřenými otázkami
- Pozorování
 - Skryté, nestrukturované pozorování zúčastněné
 - Skryté, nestrukturované pozorování nezúčastněné

4. METODICKÁ ČÁST

4.1 Organizace sběru dat

Dotazníkové šetření probíhalo v Praze v Plavecké škole Ponorka a ve Studiu Motýlek. Oba kluby jsme zvolili na základě klientely, kvality poskytovaných služeb, osobní zkušenosti a kontaktů.

Plavecká škola Ponorka je provozována v Tyršově domě na Malé straně v Praze. Plavecký bazén má rozměry 25 m na délku a 10 m na šířku. Zahrnuje pět drah. Hloubka v bazénu je od 1,5 m v mělké části do 3,5 m pod skokanskými můstky. Teplota vody je 26°C a teplota vzduchu se udržuje na 27°C. Do kurzů plavání jsou přijímány děti od pěti let, jejichž výuka by měla probíhat v bazénu o hloubce od 30 cm po pás neplavce při teplotě vody od 32°C do 28°C (Bělková, 1994). Tento problém je v Plavecké škole Ponorka řešen malým kruhovým bazénkem (hloubka 0,8 m), který je pro nácvik jednotlivých dovedností každou lekci naplňován teplou vodou (30°C). Výukové lekce jsou zaměřeny zejména na zvládnutí základních plaveckých dovedností, které umožňují dětem toto prostředí lépe a rychleji zvládnout (dostupné z <http://www.ponorka.eplavani.cz/>). Plavecká škola Ponorka nenabízí kurzy kojeneckého „plavání“. Dotazníkové šetření v tomto klubu „plavání“ dětí proběhlo v lednu a únoru 2011. V letech 2008 až 2010 jsem v Ponorce působila jako učitelka plavání. Na základě osobního kontaktu s rodiči jsem věděla, že mnoho dětí navštěvovalo a absolvovalo kurzy kojeneckého „plavání“. V Plavecké škole Ponorka bylo vybráno 12 dotazníků.

Další část dotazníkového šetření jsme realizovali ve Studiu Motýlek, které je v úzkém kontaktu s Plaveckou školou Ponorka a zároveň je také (stejně jako Plavecká škola Ponorka) členem Aliance přátel plavání kojenců a malých dětí (<http://www.alianceplavani.cz/>). Dotazníkové šetření zde probíhalo v únoru a březnu 2011. Studio sídlí v městské části Prahy 18 – Letňany. Zaměstnává přes 30 instruktorů a personálu. Do materiálního zázemí Studia patří pro děti od 0 do 6 měsíců speciálně vyrobená vana, zázemí pro „plavání“ dětí od 6 měsíců do 5 let a bazén s nejmodernějším čištěním vody pomocí ozonu a chloru (viz 2.1.4). V atriu se nachází recepce s malým barem, výtvarnou dílnou a hernou. To vše dohromady s kvalitou nabízených služeb vytváří velmi kvalitní klub „plavání“ dětí. Po kurzu „plavání“ maminky s dětmi využívají prostředí baru a herny k nakrmení dětí a vypití

kávy. Ve Studiu Motýlek bylo vybráno 32 dotazníků, z nichž osm bylo doručeno elektronickou poštou.

Před samotným dotazníkovým šetřením proběhlo v průběhu měsíce listopadu a prosince 2010 osobní setkání se dvěma matkami za účelem rozhovoru. Oba rozhovory trvaly v rozmezí 40 – 50 minut. Rozhovory byly řízené, otázky byly kladeny dle původní struktury (osnovy) dotazníku. Tématem byla motivace matek pro volbu kojeneckého plavání.

Účelem rozhovorů bylo ověřit vhodnost zvolených otázek pro sestavení dotazníku, zvážit eventuální doplnění otázek, odstranit případné nedostatky. V obou případech byly matky vstřícné s poskytnutím kontaktu a udržení komunikace elektronickou formou pro poskytování informací.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výběrový soubor byl sestaven na základě nenáhodného výběru, není populačně reprezentativní. Konkrétně se jednalo o účelové vzorkování. Dotazovány byly matky, které se svým alespoň jedním potomkem absolvovaly kurzy „plavání“ kojenců. Věk matky ani aktuální věk dítěte nebyl omezen. Též nebyl zjišťován sociální a ekonomický status rodiny, zaměstnání a časový harmonogram matky i otce.

Z původně 55 zadaných dotazníků bylo vyplněno 44, což je 80 %. Zbýlých 20 % dotazovaných nereagovalo na elektronickou poštu. Při osobním zadávání vyplnily dotazník všechny oslovené matky.

Ze 44 dotazovaných matek svůj věk uvedly všechny. Medián věku probandek je 35 let. Průměrný věk je 34,9 let.

Tab. č. 5: Počet matek v dané věkové skupině

Věk	21	26	27	29	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	45	47
Počet matek v daném věku	1	1	2	2	3	2	4	3	7	3	5	1	4	3	1	1	1

Na otázku nejvyššího dosaženého vzdělání odpovědělo 43 matek. Žádná dotazovaná neuvedla jako své nejvýše dosažené vzdělání základní školu. Nejčastěji se vyskytující nejvyšší dosažené vzdělání bylo vysokoškolské. Vysokoškolsky vzdělaných matek je 20 ze 44 možných (tab. č. 6).

Tab. č. 6: Nejvyšší dosažené vzdělání matek

Nejvyšší dosažené vzdělání	ZŠ	SŠ	VOŠ	VŠ	Neuvedeno
Počet matek takto vzdělaných	0	17	6	20	1

Dále byl zjišťován počet dětí, jejich pohlaví a věk. Na 44 matek připadá 74 dětí, 36 dívek a 38 chlapců. Na jednu matku připadají průměrně dvě děti. Nadpoloviční většinou však bylo uvedeno pouze jedno narozené dítě. Přesný počet dětí na matku uvádíme v tab. č. 7.

Tab. č. 7: Zastoupení matek s daným počtem narozených dětí

Počet narozených dětí na matku	1	2	3	4
Zastoupení matek	24	12	6	2

4.3 Použité metody

4.3.1 Fenomenologické zkoumání

Fenomenologické zkoumání je jeden ze základních přístupů kvalitativního výzkumu. Jeho hlavním cílem je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců. Výzkumník se pokouší proniknout do vnitřního světa jedince, aby porozuměl významům, jež fenoménu přikládá. Fenomenologická studie začíná širší definicí sledovaného fenoménu, nemusí začínat určitou výzkumnou otázkou. Ta vzniká až v průběhu sběru dat a jejich analýzy jako implicitní část snahy porozumět uvažovanému fenoménu (Hendl, 2008).

V této diplomové práci je daným uvažovaným fenoménem motivace. Jedná se konkrétně o motivaci matek, která je vede k rozhodnutí pro navštěvování kurzů „plavání“ dětí. Práce je ryze kvalitativního charakteru. Ke sběru dat byly použity metody kvalitativního dotazování a pozorování.

4.3.1.1 *Kvalitativní dotazování*

Hlavní skupinou metod sběru dat je naslouchání vyprávění, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí. Samotné dotazování zahrnuje různé typy rozhovorů, dotazníků, škál a testů (Švaříček, 2007). Používají se buď samostatně nebo kombinovaně s jinými metodami. Pozorování pak lze doplnit například dotazníkem či neformálním rozhovorem. Dotazování má různé formy. Na jedné straně jsou krajní formou dotazníky s pevně danou strukturou otázek a s uzavřenými otázkami, které mohou být vyplňovány samostatně či s cizí pomocí. Na straně druhé jsou dotazovací možnosti volné rozhovory bez předem dané struktury, které mají mnohdy podobu volného vyprávění subjektu. Mezi těmito krajními možnostmi existuje určitá střední cesta v podobě polostrukturovaného dotazování, vyznačující se definovaným účelem, určitou osnovou a pružností celého procesu získávání informací (Hendl, 2005). Tato střední cesta byla zvolena jako vhodná pro sběr dat v této práci. Dotazník s otevřenými otázkami byl doplněn dvěma typy rozhovorů. Prvním z nich je strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, který byl využit pro primární testování dotazníkových otázek. Druhý rozhovor byl vedený dle návodu.

Interview

Vedení kvalitativního rozhovoru vyžaduje citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu. Obvykle je pro vytvoření rámce rozhovoru třeba učinit řadu rozhodnutí. Je nutné určit typy otázek, jejich obsah, formu, řazení a také způsob jejich kladení. Uvádíme zde osvědčené zásady pro vedení rozhovoru dle Hendla (in 2008):

1. Zajišťujeme důkladnou přípravu a nácvik provedení rozhovoru.
2. Účel výzkumu určuje celý proces interview.
3. V interview máme vytvořit rámec, v němž se bude moci dotazovaný vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů a svým vlastním stylem.

4. Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu.
5. Při přípravě a provedení rozhovoru si uvědomujeme, že otázky v rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami.
6. Otázky formulujeme jasným způsobem, kterému dotazovaný rozumí.
7. Klademe vždy jenom jednu otázku.
8. Otázky doplňujeme sondážními otázkami.
9. Dotazovanému dáváme jasně na vědomí, jaké informace požadujeme, proč jsou důležité a jak interview postupuje.
10. Nasloucháme pozorně a odpovídáme tak, aby dotazovaný poznal, že o něj máme zájem. Necháváme dotazovanému dostatek času na odpověď.
11. Udržujeme si neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat. Sbíráme data, ale neposuzujeme osobu.
12. Jsme pozorní a citliví k tomu, jak je dotazovaný rozhovorem ovlivněn a jak odpovídá na různé otázky.
13. Zohledňujeme časové možnosti dotazovaného.
14. Jsme reflexivní, sebekriticky monitorujeme sami sebe.
15. Po rozhovoru kompletujeme a kontrolujeme své poznámky, jejich kvalitu a úplnost.

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je sestaven z řady pečlivě formulovaných otázek, na něž požadujeme odpovědi. Takovýto rozhovor se rozhodneme použít, když je nutné minimalizovat variaci otázek kladených dotazovanému. Velmi snižuje pravděpodobnost, že se data z jednotlivých rozhovorů budou výrazně strukturně lišit. Data se z takového rozhovoru snadněji analyzují, protože se jednotlivá data v přepisu rozhovoru snadněji lokalizují. Tento typ rozhovoru je vhodný, pokud máme na rozhovor málo času a pokud nemáme možnost ho opakovat. Nevýhoda spočívá v restrikci na předem daná témata a v popírání individuálních rozdílů a odpovědí (Hendl, 2005).

Rozhovor pomocí návodu

Návod v tomto případě představuje seznam otázek nebo témat, které je třeba v rámci interview probrat. Zajišťuje, že se skutečně dostane na všechna důležitá témata. U tohoto typu rozhovoru je zcela na tazateli, jakým způsobem získá potřebné informace, jak naformuluje otázky, v jakém pořadí je bude pokládat. Tato možnost zefektivňuje využití času určeného k interview.

Další rozhovory probíhaly při osobním kontaktu s respondentkami v rámci zadávání dotazníků.

Dotazník s otevřenými otázkami

Pro získání informací ohledně motivace matek pro „plavání“ dětí bylo využito tohoto typu dotazníkového šetření. Respondent obdrží dotazník, na jehož vyplnění má mít dostatek času. Produktem jsou odpovědi získané respondenty (Hendl, 2008). Postup, který jsme použili pro vytvoření dotazníku s otevřenými otázkami:

1. Návrh dotazníku určeného pro potřeby výzkumu.
2. Pilotní test adekvátnosti obsahu dotazníku strukturovaným rozhovorem s otevřenými otázkami.
3. Na základě pilotní studie provedení revize dotazníku.
4. Druhý pilotní test dotazníku.
5. Aplikace dotazníku u zkoumané skupiny.

4.3.1.2 Metoda pozorování

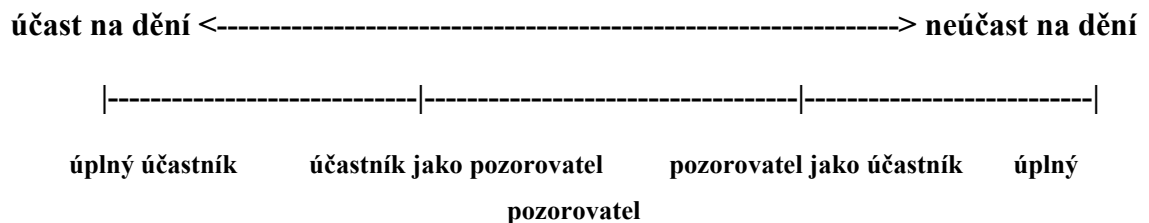
Rychtecký a Fialová definují pozorování jako plánovité, cílevědomé, soustavné vnímání a registrování výchovných jevů a procesů, cílené k okryvání vztahů a souvislostí ve sledované realitě. Hovoří o ní jako o metodě subjektivní, jejíž výsledky jsou závislé na osobě pozorovatele (in Trojanová, 2005).

Při pozorování se shromažďují fakta vizuální, sluchová, dále i čichové a pocitové vjemy. Klasifikuje se do několika dimenzí (Hendl, 2008):

- Skryté a otevřené pozorování. (Informuje pozorovatel o své činnosti účastníky děje?)
- Zúčastněné (participantní) a nezúčastněné (neparticipantní) pozorování. (Do jaké míry pozorovatel participuje na dění?)
- Strukturované a nestrukturované pozorování. (Provádí se pozorování na základě předem daného předpisu?)

Dále můžeme metodu pozorování kategorizovat na pozorování sebe sama či někoho jiného v umělé nebo přirozené situaci.

Výzkumník může při pozorování plnit různé role v daném kontinuu:

Z výše jmenovaných způsobů bylo při práci použito skryté, nestrukturované pozorování zúčastněné i nezúčastněné. Z toho lze odvodit, že výzkumník se nejčastěji ocital v roli pozorovatele jako účastníka a úplného pozorovatele.

4.4 Vlastní dotazník

Dotazník s otevřenými otázkami byl navržen a sestaven tak, aby odpovídal potřebám tohoto výzkumu. V úvodu dotazníku je průvodní dopis, ve kterém seznamujeme dotazované se záměrem a účelem sběru dat. Dále se zavazujeme, že veškeré poskytnuté údaje poslouží pouze pro účely této diplomové práce. Na titulní straně dotazníku matky vyplní své základní údaje (jméno, věk, nejvyšší dosažené vzdělání; jméno, pohlaví a věk potomků). Uvedena byla i kolonka pro emailovou adresu, jejímž vyplněním dávají matky souhlas s dodatečným poskytováním informací elektronickou poštou.

Dotazník má tři části. V první části zjišťujeme plaveckou a sportovní úroveň rodiče. Otázkami se zaměřujeme na plaveckou gramotnost matky a na její kategorické

vymezení plavec – neplavec. Pro tuto oblast bylo použito jedenáct otázek, z toho dvě otázky rozšiřující. Z možných jedenácti otázek bylo sedm otázek otevřených a čtyři byly uzavřené s výběrem odpovědi ano/ne.

Druhá část dotazníku se týká plavecké a sportovní zkušenosti dítěte. Zajímá nás, od kolika let dítě „plave“ a kde, kolik lekcí a kurzů absolvovalo a zda je „plavání“ doplněno jinými kroužky. Otázek bylo položeno sedm, z nichž jedna byla doplňková. Všechny otázky jsou otevřené, pouze jedna uzavřená s možnostmi odpovědi ano/ne.

Ve třetí části dotazníku se dostáváme k samotné podstatě dotazníku a to k motivaci pro „plavání“ dětí. Otázkami zjišťujeme hlavní motivační pohnutky pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity pro dítě. Z celkového počtu 10 otázek je ve třetí části dotazníku 9 otevřených otázek a jedna uzavřená s možným výběrem odpovědi ano/ne.

Odpovědi matek budou popsány ve výsledkové části. Plné znění dotazníku je k nahlédnutí v příloze této práce (Příloha č. 1 - Dotazník pro s otevřenými otázkami).

5. VÝSLEDKOVÁ ČÁST

5.1 Základní údaje matek a dětí

Dotazníkové šetření proběhlo ve dvou klubech „plavání“ dětí, v Plavecké škole Ponorka a ve Studiu Motýlek. Bylo zadáno 55 dotazníků, z nichž 44 bylo vyplněno. V následující tabulce uvádíme přehled základních údajů matek. Zjišťovali jsme věk, nejvyšší dosažené vzdělání, počet dětí a jejich věk. Jména matek i dětí nejsou uvedena v rámci zachování anonymity. Místo jmen byla matkám organizačně přidělena čísla od 1 do 44.

Průměrný věk matek je 34,9 let. Nejvíce matek dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Žádná neuvedla jako své nejvyšší dosažené vzdělání základní školu. Na 44 matek připadá 74 dětí, 36 dívek a 38 chlapců. V průměru na jednu matku připadají dvě děti. Průměrný věk dětí je 4 roky a 5 měsíců. 12 dětí z celkového počtu dětí ještě nedosáhlo jednoho roku věku. Opačnou krajní hodnotou jsou děti s věkem nad 15 let, konkrétně 17, 19 a 20 let.

Na následující stráně uvádíme tabulku základních údajů matek.

Tab. č. 8: Základní údaje matek

Matka	Věk	Vzdělání	Počet dětí	Věk dětí (roky)			
				1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě
1	39	sš	2	5	7měsíců		
2	31	voš	1	3			
3	35	sš	1	3			
4	34	sš	2	3	3 měsíce		
5	29	voš	1	2,5			
6	31	sš	1	2			
7	34	sš	1	2			
8	36	vš	2	4	6 měsíců		
9	37	sš	2	4,5	1,5		
10	29	sš	2	5,5	2,5		
11	35	vš	1	2			
12	31	sš	1	x			
13	40	vš	1	2,5			
14	33	vš	1	2,5			
15	35	vš	1	6 měsíců			
16	27	sš	2	2,5	8,5 měsíce		
17	40	sš	3	20	17	2	
18	35	sš	1	8 měsíců			
19	37	vš	2	5	2,5		
20	33	sš	1	14 měsíců			
21	36	vš	1	15 měsíců			
22	31	sš	1	3			
23	33	voš	1	1,5			
24	27	vš	1	7 měsíců			
25	34	vš	3	7	4	9 měsíců	
26	32	voš	2	3	5 měsíců		
27	35	vš	1	6 měsíců			
28	33	voš	1	1,5			
29	39	vš	1	8			
30	32	vš	3	7,5	6	3,5	
31	36	vš	4	7	4	3	1
32	35	sš	4	8	7	10 měsíců	10 měsíců
33	40	voš	2	11	8		
34	37	vš	3	7	4	1,5	
35	41	x	1	8			
36	47	vš	2	19	8		
37	37	sš	1	8			
38	35	vš	3	6	4	2	
39	26	vš	1	6			
40	45	sš	1	8			
41	38	vš	3	9	3	4	
42	37	sš	1	7,5			
43	39	vš	2	8	3		
44	39	vš	2	8	5		

5.2 Plavecká a sportovní zkušenost matek

V první části dotazníku bylo úvodních pět otázek vztaženo ke kritickému sebehodnocení plaveckých dovedností matek. Účelem těchto otázek bylo zjistit, kolik dotazovaných matek lze podle českých kritérií označit jako plavce. V České republice je považován za plavce ten, kdo bez známek vyčerpání ve vodě souvisle uplave vzdálenost 200 m a zvládne pád do hluboké vody (Čechovská, Miler, 2008). Na základě nezáúčastněného pozorování lze vydedukovat, že nadpoloviční většina matek hodnotila první tři otázky jako velmi obtížné. Problémem byly odhady vzdáleností (mnoho matek plave pouze ve volné přírodě), sebekritická posouzení. Částečně šlo problému zabránit vysvětlením záměru daných otázek.

Na otázku, kolik souvisle uplavu metrů, odpovědělo 42 matek. Dvě matky neodpověděly. V šesti případech matky odpověděly slovy „nevím“, „hodně“, „dost“, „nekonečně“ či „?“ . Množství souvisle uplavaných metrů tedy uvedlo 36 matek. Průměrná souvisle uplavaná vzdálenost těchto matek je 730 metrů. Pokud bychom slova „hodně“, „dost“ a „nekonečně“ v odpovědích nahradili hodnotou 200 m, „nevím“ a „?“ hodnotou 0 m, bude průměrná uplavaná vzdálenost všech matek 632 m. Vzdálenost od 1 km (včetně) souvisle uplave 12 matek. Jejich průměrný věk je 38 let. Vzdálenost 200 m a vyšší uvedlo 35 matek. Pouze 4 matky uvedly vzdálenost pod 200 m.

Tab. č. 9: Souvisle uplavaná vzdálenost (m) jednotlivých matek s přihlédnutím k věku

Matka	Věk	Souvisle uplavu	Matka	Věk	Souvisle uplavu
1	39	?	23	33	400
2	31	250	24	27	500
3	35	3000	25	34	200
4	34	100	26	32	2000
5	29	100	27	35	100
6	31	50	28	33	200
7	34	400	29	39	500
8	36	200	30	32	200
9	37	2000	31	36	500
10	29	x	32	35	200
11	35	1000	33	40	3000
12	31	1000	34	37	x
13	40	daleko	35	41	500
14	33	dost	36	47	200
15	35	1000	37	37	200
16	27	nevím	38	35	200
17	40	1000	39	26	1000
18	35	1000	40	45	nekonečně
19	37	3000	41	38	1000
20	33	200	42	37	800
21	36	300	43	39	nekonečně
22	31	500	44	39	200

Na otázku kolik metrů matky plavou pod hladinou na jeden nádech odpovědělo 43 matek, z toho 3 matky odpověděly „nevím“. Zbývajících 40 matek uvedlo vzdálenosti od 0,5 m do 40 m. Průměrná uplavaná vzdálenost pod hladinou na jeden nádech všech matek je 12,8 m. Nejvíce matek uvedlo, že pod hladinou uplavou na jeden nádech 10 metrů. Takto odpovědělo 10 matek. Bazén dlouhý 25 m přeplave na jeden nádech pod hladinou 5 matek. Hodnotu 0,5 m uvedla matka č. 22, která však nad hladinou souvisle uplave 500 m, zvládne pád do hluboké vody a ponoří se do hloubky 1,5 m. Velmi vymykající se odpovědí bylo pod hladinou uplavaných 40 m. Matka, která pod hladinou na jeden nádech zvládne přeplavat 40 m plavala na závodní úrovni po dobu 4 let na ZŠ a poté se začala věnovat potápění.

Předmět na dně bazénu matky vyloví v průměru z hloubky 3,3 m. Na tuto otázku neodpověděly 4 matky, 3 matky odpověděly „nevím“. Z 37 číselných odpovědí byla nejčastější hodnota 2 metry. Předmět na dně bazénu v hloubce 2 metry vyloví 14 matek. Celkově se hloubka ponoru pohybuje v rozmezí od 1,5 m do 5 m. Výjimkou je odpověď matky č. 3, která uvedla, že předmět vyloví z hloubky až 25 m. To však již není hloubka standardního bazénu. Pokud tuto hodnotu nezahrneme do průměrného výpočtu ponoru, klesne průměrná hodnota ponoření pro předmět na dně bazénu na hloubku 2,7 m. Rozdíl pak je 0,6 m.

V otázkách, zda dotazované zvládnou pád do hluboké vody a zda bez obav skočí do vody šipku po hlavě nás překvapil poměr kladných a záporných odpovědí. Pád do hluboké vody zvládne 38 matek (z toho dvě jsou nejisté), nezvládne 6 matek. Šipku po hlavě do vody bez obav skočí matek 33, ale 11 odpovědělo, že ne. Očekávali jsme, že matky spíše nezvládnou pád do hluboké vody než šipku po hlavě. Záporné odpovědi jsou však v poměru 6:11 ve prospěch šipky po hlavě. Z uvedených údajů je zřejmé, že do kategorie „plavec“ lze zařadit 26 matek.

Na následující straně uvádíme tabulku plavecké gramotnosti matek.

Tab. č. 10: Plavecká gramotnost matek

Matka	Souvisle uplavu (m)	Pod hladinou (m)	Výlov (m)	Pád do neznámé vody (ano/ne)	Šipka po hlavě (ano/ne)
1	?	?	?	a	a
2	250	8	2	a	a
3	3000	25	25	a	a
4	100	3	x	n	n
5	100	5	1,5	a	n
6	50	30	2	a	a
7	400	4	2	a	a
8	200	5	1,7	a	a
9	2000	5	2	asi a	a
10	x	5	2	a	n
11	1000	20	x	a	a
12	1000	3	4	n	a
13	daleko	nevím	nevím	a	n
14	dost	3	x	a	n
15	1000	10	5	a	n
16	nevím	nevím	nevím	a	a
17	1000	5	2	a	n
18	1000	15	5	a	a
19	3000	10	1,5	a	a
20	200	2	2	a	a
21	300	10	2,5	a	a
22	500	0,5	1,5	a	a
23	400	25	2	a	a
24	500	5	2	n	a
25	200	15	4	a	a
26	2000	40	5	a	a
27	100	15	4,5	a	a
28	200	10	3	a	a
29	500	10	2	a	n
30	200	20	3	a	a
31	500	10	1,5	a	n
32	200	25	2,5	a	a
33	3000	25	3,5	a	a
34	x	x	x	asi a	a
35	500	10	3	n	a
36	200	15	2	a	a
37	200	15	2	a	a
38	200	10	2	a	a
39	1000	20	4,5	n	n
40	nekonečně	10	4	a	a
41	1000	10	3	a	a
42	800	15	3	n	n
43	nekonečně	25	3	a	a
44	200	15	2	a	a

Plavání se celkově jeví jako oblíbená aktivita. Z možných 44 odpovědí pouze 5 dotazovaných odpovědělo záporně na otázku, zda rády plavou ve volném čase. Z toho jedna matka plavala v těhotenství. Ostatní probandky uvedly, že si ve svém volném čase rády zaplavou. Pouze dvě matky uvedly plavání jako aktivitu, kterou vykonávaly na závodní úrovni a to po dobu čtyř a osmi let. Otázku týkající se plavecké kariéry jsme pokládali s předpokladem, že matky, které se rozhodnou pro „plavání“ dětí mají za sebou sami plaveckou kariéru a jejich plavecké vzdělání bude na vyšší úrovni než běžná populace. Obě matky, které plavaly na závodní úrovni uvedly souvislou uplavanou vzdálenost 2 – 3 km. Uvedené hodnoty obou matek jsou nadprůměrné.

Jiné sporty na závodní úrovni vykonávalo 17 matek, z nichž všechny různým způsobem sportují dodnes. Pouze sedm matek uvedlo, že se aktuálně nevěnují žádnému sportu ani na závodní ani rekreační úrovni. Tyto matky také nikdy dříve nevykonávaly žádný sport na závodní úrovni. Na závodní úrovni bylo vykonáváno 10 různých sportovních aktivit, z nichž nejčastěji zastoupen byl basketbal (4x), poté volejbal, lyžování a tanec (3x). Dále byla uvedena atletika, karate, šerm, biatlon, potápění a softbal.

Na rekreační úrovni stále sportuje 37 matek. Nejčastější aktivitou je cyklistika, lyžování a in-line bruslení. Plavání bylo uvedeno pouze 5krát. Ve vztahu k početnému zastoupení kladných odpovědí (39 ze 44) na otázku, zda si matky rády chodí ve volném čase zaplavat, je pětičetné zastoupení v případě zmiňování aktuální oblíbené sportovní aktivity, velmi nízké. Podrobnosti jsou uvedeny v tabulce č. 11.

Tab. č. 11: Četnost prováděných sportů na závodní a rekreační úrovni

Sport	Četnost (závodní úroveň)	Četnost (rekreační úroveň)
Aerobic (různé formy)	-	10
Atletika	2	-
Badminton	-	1
Basketbal	4	-
Běh	-	5
Biatlon	1	-
Bojové umění	2	2
Děti	-	1
Golf	-	1
Chůze	-	2
In-line bruslení	-	10
Jízda na kole	-	19
Jízda na koni	-	2
Jóga	-	2
Lední bruslení	-	2
Lezení	-	1
Lyžování	3	13
Míčové hry	-	1
Plavání	2	5
Posilovna	-	2
Potápění	1	1
Snowboarding	-	2
Softbal	1	-
Spinning	-	1
Sportovní kynologie	-	1
Squash	-	3
Tanec	3	6
Tenis	-	4
Turistika (i vysokohorská)	-	4
Vodní turistika	-	1
Volejbal	3	3
Zimní sporty	-	2

5.3 Plavecká a sportovní zkušenost dítěte

V této druhé části dotazníku jsme se zaměřili na zjišťování plavecké a sportovní zkušenosti dítěte. Zajímalo nás, od jakého věku se s dítětem „plave“, kolik kurzů či lekcí absolvovalo a v jakých klubech, zda se vyskytly situace, kdy bylo záhodné „plavání“ přerušit a zda se s dítětem „plavalo“ i v domácím prostředí. Těmito otázkami jsme zjišťovali plaveckou zkušenost dítěte. Pro zjištění celkové sportovní zkušenosti dítěte jsme se ptali, zda děti navštěvují jiné kroužky, pokud ano, jak dlouho.

Z dotazníků plyne, že sportovní zkušenost jinou než z „plavání“ děti mají děti od jednoho roku. Z celkového počtu 74 dětí na žádný jiný kroužek nechodí 26 dětí. Z toho 7 dětí je mladších než 1 rok a má jednoho nebo více starších sourozenců, kteří již na kroužky chodí. Nejnižší věk dítěte navštěvujícího jiný kroužek než „plavání“ dětí je 1 rok. Z toho lze vyvodit, že nejméně po dosažení tohoto věku, bude všech sedm dětí navštěvovat různé kroužky, jako sourozenci těchto dětí. Ze zbývajících 19 dětí na kroužky nedochází 13 jedináček, z nichž 6 je mladších než 1 rok, a tři sourozenecké dvojice. Z počtu 26 „plavajících“ dětí je celkem 11 dětí mladších než 1 rok. Průměrný věk dětí, které chodí spolu s „plaváním“ i na jiné kroužky, je 7 let a 3 měsíce. Naproti tomu průměrný věk dětí navštěvujících pouze kurzy „plavání“ dětí je 1 rok a 9 měsíců. Potvrdilo se naše očekávání, že průměrný věk dětí navštěvujících jiné kroužky než „plavání“ dětí, bude vyšší než věk dětí pouze „plavajících“.

Tab. č. 12: Zastoupení navštěvovaných kroužků

Kroužek	Pohybový	Umělecký	Vzdělávací	Ostatní
Počet dětí v kroužku	39	40	12	2

Do pohybových kroužků jsme zařadili všechna cvičení, ať už s rodiči či bez, tancování i sportovní hry. Umělecké kroužky zahrnují výtvarnou výchovu, hudební a dramatickou výchovu, zpěv a keramický kroužek. Do kategorie vzdělávacích kroužků jsou zahrnuty přírodovědné kroužky, skaut a chovatelství.

Děti začínají navštěvovat kurzy „plavání“ dětí v průměru ve věku pěti měsíců. Mediánem počátečního věku pro „plavání“ dětí byl věk šest měsíců. „Plavat“ v šesti měsících začalo 23 dětí, což významně ovlivňuje průměrný věk. Pouze jedno dítě

začalo s „plaváním“ již po narození. Druhý nejčastěji zaznamenaný věk pro počátky „plavání“ jsou 3 měsíce. V tomto věku začalo „plavat“ 9 dětí. Osm dětí čítá skupina s věkem 2 měsíce a také 5 měsíců. Podrobněji uvádím v tabulce č. 12.

Tab. č. 13: Zaznamenané odpovědi matek od jakého věku jejich děti „plavou“ a četnost těchto odpovědí

Zaznamenaný věk dětí pro první „plavání“	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Neuvedeno
Četnost odpovědí v otázce od jakého věku děti plavou	1	2	8	9	7	8	23	2	5	3	1	0	1	0

Pro vypočítání průměrného počtu absolvovaných kurzů „plavání“ dětí, je nutné znát aktuální průměrný věk dětí (4 roky 5 měsíců) a průměrný věk při první lekci „plavání“ dětí (5 měsíců). Pro následující výpočet musíme počítat s faktem, že všechny děti „plavou“ od věku první lekce do aktuálního věku a mezi jednotlivými kurzy nebyly přestávky (pouze prázdniny vymezené kluby „plavání“ dětí). V takovém případě od průměrného aktuálního věku dětí odečteme průměrný věk při první lekci „plavání“. Kluby „plavání“ dětí nabízejí nejčastěji 3 kurzy ročně. Z toho vyplývá, že v průměru za výše uvedených podmínek každé dítě absolvovalo 12 kurzů. Aktuální věk dětí a věk při první lekci „plavání“ uvádíme v tabulce č. 14.

Tab. č. 14: Aktuální věk dětí a jejich věk při první lekci „plavání“

Matka	Počet dětí	Věk dětí (roky)				Od kdy plave (m):			
		1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	1.dítě	2.dítě	3.dítě	4.dítě
1	2	5	7měsíců			6	6		
2	1	3				3			
3	1	3				4			
4	2	3	3 měsíce			12	2		
5	1	2,5				2			
6	1	2				2			
7	1	2				9			
8	2	4	6 měsíců			10	6		
9	2	4,5	1,5			1	1		
10	2	5,5	2,5			5	6		
11	1	2				9			
12	1	x				3			
13	1	2,5				3			
14	1	2,5				3			
15	1	6 měsíců				6			
16	2	2,5	8,5			3	8		
17	3	20	17	2		6			
18	1	8 měsíců				3			
19	2	5	2,5			6	3		
20	1	14 měsíců				2			
21	1	15 měsíců				6			
22	1	3				4			
23	1	1,5				2			
24	1	7 měsíců				4			
25	3	7	4	9 měsíců		6	6	6	
26	2	3	5 měsíců			3	3		
27	1	6 měsíců				9			
28	1	1,5				6			
29	1	8				7			
30	3	7,5	6	3,5		6	6	6	
31	4	7	4	3	1	6	4	4	8
32	4	8	7	10 měsíců	10 měsíců	4	6	8	8
33	2	11	8			5	8		
34	3	7	4	1,5		2	2	2	
35	1	8				5			
36	2	19	8			6			
37	1	8				6			
38	3	6	4	2		5	5	5	
39	1	6				6			
40	1	8				4			
41	3	9	3	4		6	0	x	
42	1	7,5				7			
43	2	8	3			5	5		
44	2	8	5			6	6		

Na otázku kolik kurzů a lekcí dítě (či děti) absolvovalo odpovídaly matky v mnoha případech odhadem, některé uvedly pouze lekce, některé kurzy. Z výpočtů lze usuzovat, že matkami uvedený průměrný počet kurzů čítá absolvování 7 kurzů za 4 roky. Rozdíl v počtu kurzů z našeho výpočtu a dle odpovědí matek, lze vysvětlit různou délkou kurzů, množstvím lekcí na kurz a přestávkami mezi kurzy.

Důvody pro přestávku mezi kurzy jsou různé. Běžnou přestávkou jsou například prázdniny, které určuje klub „plavání“ dětí. V této práci nebereme na takové přestávky zřetel. Zajímali nás především osobní důvody klientů pro přerušení navštěvování kurzů „plavání“ dětí.

Tab. č. 15: Důvody přestávek mezi kurzy a jejich četnost

Důvod přestávky mezi kurzy	Dovolená	Náhlý odpor k vodě	Nekázeň při "kojeneckém plavání"	Zdravotní problémy	Stěhování	Strach z hloubky	Těhotenství
Četnost odpovědí matek	1	1	1	11	1	1	3

Ze 44 dotazovaných matek udělalo přestávku mezi jednotlivými kurzy 15 matek. Nejčastějším důvodem k přerušení docházky byly zdravotní problémy. V pěti případech matky uvedly důvod obecně „nemoc“, zbylých šest odpovědí bylo konkrétních. Každé onemocnění se vyskytlo ve dvou případech: kožní problémy, opakovaný zánět močového měchýře, opakované onemocnění pneumokokem. Pneumokok jsou bakterie, které osidlují oblast hltanu a nosu a provázejí onemocnění horních cest dýchacích. Nejrizikovější skupinou jsou kojenci a děti ve věku do pěti let. Odhaduje se, že až 20% pneumokokových meningitid končí smrtí dítěte (dostupné z <http://www.pojistenezdravi.cz/>).

V otázce, zda se s dítětem (dětmi) „plavalo“ v domácím prostředí, je nutné si upřesnit, co myslíme domácím prostředím. Pro naše potřeby domácí prostředí označuje „plavání“ s miminkem od novorozeného věku do věku kojeneckého ve vaničkách či vanách doma, mimo klub „plavání“ dětí. Tímto termínem nevylučujeme možnost docházení instruktorky „plavání“ dětí do domova klientů. Z tohoto důvodu nelze odpovědi matek, které na uvedenou otázku odpověděly, že s dětmi plavou každé léto rekreačně v bazénu, počítat za kladné. Původně 17 kladných odpovědí se změnilo na 15.

Ostatní matky pouze využívaly/jí služeb klubů „plavání“ dětí. Nejčastěji matky začaly v domácím prostředí s dítětem „plavat“ ve věku 6 měsíců.

Tab. č. 16: Porovnání věku dětí při první lekci „plavání“ a případného věku prvního „plavání“ v domácím prostředí (kladné odpovědi jsou pro lepší orientaci zvýrazněny)

Počet dětí na matku	Od kdy plave (m):				Plavalo se s dítětem v domácím prostředí?
	1.	2.	3.	4.	
2	6	6			ne
1	3				ne
1	4				ano - od 4. měsíců
2	12	2			ne
1	2				ne
1	2				ne
1	9				ne
2	10	6			ne
2	1	1			ne
2	5	6			ne
1	9				ano - od 6. měsíců
1	3				ne
1	3				ne
1	3				ano
1	6				ne
2	3	8			ano
3	6				ne
1	3				ano - od 3. měsíce
2	6	3			ne
1	2				ano
1	6				ne
1	4				ne
1	2				ne
1	4				ano - od 4. měsíců
3	6	6	6		ne
2	3	3			ne
1	9				ano - od 10. týdne
1	6				ne
1	7				ne
3	6	6	6		ano
4	6	4	4	8	ne
4	4	6	8	8	ne
2	5	8			ne
3	2	2	2		ano - od 6. měsíců
1	5				ano
2	6				ne
1	6				ne
3	5	5	5		ano - od 6. týdnů
1	6				ne
1	4				ano - od 6. měsíců
3	6	0	x		ano
1	7				ne
2	5	5			ne
2	6	6			ne

To, jaké kluby dítě navštěvovalo či navštěvuje, velmi ovlivňuje prostředí sběru dat. Z toho plyne, že nejčastěji se v odpovědích vyskytlo Studio Motýlek (ve 26 případech) a Plavecká škola Ponorka (v 7 případech). S téměř stejnou četností (8 případů) byl jmenován Baby Club Juklík. Tento téměř shodný počet zastoupení u těchto dvou klubů „plavání“ dětí vysvětluje fakt, že oba kluby „plavání“ dětí efektivně spolupracují. Proto mnoho dětí v Plavecké škole Ponorka má za sebou kurzy kojeneckého „plavání“ v Baby Clubu Juklík.

Tab. č. 17: Jednotlivé kluby „plavání“ dětí a jejich četnost výskytu v odpovědích

Klub „plavání“ dětí	Četnost výskytu v odpovědích
Anakita	1
Baby Club Juklík	8
Baby Club Kenny	2
Dětský klub Vodníček	1
Filia Klub	1
Junior Club	1
Lázně Olomouc	1
Mateřské centrum MUM	1
Olomoucké Káče	1
Plavecká škola Betyňka	1
Plavecká škola Ponorka	7
Plavecký klub Delfínek	3
Porodní asistentka Pavlína Průšová	1
Rodinné centrum Čtyřlístek	1
Studio Motýlek	26

5.4 Motivace pro „plavání“ dětí

V další části dotazníku se snažíme zjistit motivační pohnutky pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity. Zjišťujeme, kde se matky o „plavání“ dětí dozvěděly, jaká očekávání měly od prvního kurzu, ptáme se na postoj otce, na finanční náročnost kurzů, co je motivuje pro setrvání u této aktivity a na vyhlídky do budoucna. Pro tyto potřeby jsme použili 10 otázek a jednu podotázku.

Pro získání co největšího množství informací ohledně motivačních pohnutek matek, jsme ve třetí části dotazníku rozmístili 5 typově podobných otázek, přičemž každá se zaměřovala na motivaci z jiného úhlu pohledu. Jedná se otázky:

- Proč jste zvolil/a jako pohybovou aktivitu „plavání“ dětí?

- S jakými očekáváními jste zaplatil/a první kurz „plavání“ dětí?
- Jaká je vaše motivace pro navštěvování kurzů dětí?
- Co vás vedlo k tomu, že jste v „plavání“ dětí pokračovali?
- Budete i nadále v „plavání“ s dětmi pokračovat? Ne Ano

Pokud ano, uveďte důvod.

Na otázku, proč matky či rodiče zvolili „plavání“ dětí jako pohybovou aktivitu pro své dítě (dětí), odpověděly všechny dotazované matky. Jednotlivé odpovědi jsme seskupili do 15 kategorií (tab. č. 18). Nejčastějším důvodem byl pozitivní vliv na zdravotní stav dítěte. Takto odpovědělo 15 matek. Do této kategorie jsme zahrnuli pozitivní vliv na gastrointestinální trakt, posílení zádového svalstva a břišních svalů , plavání jako zdravý sport a otužování, které bylo celkově zmíněno 4x. 12 zastoupení má kategorie adekvátní stimulace psychomotorického vývoje. Záměrně jsme tyto dvě kategorie nesjednotili. Do kategorie adekvátní stimulace psychomotorického vývoje jsme zahrnuli odpovědi týkající se motorického a psychického vývoje a rozvoje pohybových schopností. Velmi důležitou roli při rozhodování pro „plavání“ dětí má vztah k vodě ostatních členů rodiny. V devíti případech matky uvedly, že samy rády plavou a mají rády vodu, že rodina ráda tráví čas v létě u vody, že si rádi užívají vodních radovánek. Není tedy překvapující, že touha vzbudit v dítěti lásku k vodě byla zmíněna ve 14 případech. 3 matky vidí jako důvod fakt, že plavání je dle jejich názoru součástí všeobecné vzdělanosti lidstva. Ony se tedy rozhodly pro „plavání“ dětí z důvodu poskytnutí dítěti plavecké vzdělání pod vedením školených instruktorů/ek. Další zmiňované důvody pro „plavání“ dětí jsou k nahlédnutí v tabulce č. 18. Ani jedna matka neuvedla jako důvod snahu naučit své dítě/děti plavat. V sedmi případech však matky očekávaly, že se děti plavat naučí (tab. č. 19 a 24).

Tab. č. 18: Důvody rodičů pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity dítěte

Důvody pro volbu „plavání“ dětí jako pohybové aktivity	Četnost zmíněných důvodů
Adekvátní stimulace psychomotorického vývoje	12
Doporučení (od lékařů, známých)	4
Jediná možná aktivita	1
Lokace klubu plavání dětí	1
Mít pohybovou aktivitu	7
Nemít strach z vody	8
"Plavání" jako přirozená aktivita	7
Plavání jako součást všeobecné vzdělanosti	3
"Plavání" se nám líbí	3
"Plavat" s dítětem je možné od narození	5
Pozitivní vliv na zdravý vývoj dětí	15
Pozitivní vztah k vodě ostatních členů rodiny	9
Socializace dítěte ve skupinách s dětmi	2
Vypěstovat v dítěti dobrý vztah k vodě	14
Společná aktivita rodičů a dětí	6
Zábavná aktivita	1

Poněkud vymykající se odpovědi nezahrnující všeobecné charakteristiky „plavání“ dětí byla lokace klubu. Matka uvedla, že důvodem pro docházení do kurzů „plavání“ dětí byla zejména blízkost klubu „plavání“ dětí k bydlišti.

V další otázce jsme se zaměřili na očekávání matek, která měly od prvního kurzu, konkrétně s jakými očekáváním zaplatili první kurz „plavání“. Naším záměrem bylo zjistit další podrobné informace pro zpřesnění důvodů a motivačních pohnutek pro „plavání“ dětí. Nejčastější odpovědi matek bylo očekávání, že se dětem „plavání“ bude líbit. Tuto kategorii jsme nazvali pozitivními očekáváním, neboť některé matky zmiňovaly, že měly „velká“ či „dobrá“ očekávání. Pozitivní očekávání mělo 10 matek. S podobnou četností (od 5 do 7 odpovědí) zmiňovaly matky očekávání, že se děti naučí plavat, přivyknou vodnímu prostředí, že se „plaváním“ podpoří psychomotorický vývoj dítěte, očekávaly novou zkušenost, zážitek, některé matky „plavání“ „chtěly prostě vyzkoušet“, jiným se zamlouvala společná aktivita rodičů s dítětem. Pouze v jednom případě se kurz zaplatil s očekáváním otužení dítěte. Ve třech případech matky také uvedly, že jejich očekávání byla nulová. Se stejnou četností odpověděly matky, že „věděly do čeho jdou“. Dále nás zaujalo, že celkem 12 matek zaplatilo kurz s prostou

touhou vyzkoušet něco nového, získat nové zkušenosti a zážitky. Dalo by se říci, že tato pohnutka mohla být vyvolána též potřebou ověřit získané informace o „plavání“ dětí.

Tab. č. 19: Zmíněná očekávání po zaplacení prvního kurzu a četnost výskytu zmíněných odpovědí

Očekávání od prvního kurzu	Četnost
Bez očekávání	3
Kontakt s ostatními rodiči	1
Naučit děti plavat	7
Nová zkušenost, zážitek	5
Otužování	1
Potřeba aktivity, pohybu	3
Pozitivní očekávání	10
Předejít možnému strachu z vody	4
Přivyknout vodnímu prostředí	7
Psychomotorický vývoj dítěte	7
Socializace dítěte	3
Společná aktivita rodičů s dětmi	5
"Věděla jsem do čeho jdu"	3
Zábavná aktivita	3
"Zkusíme to"	6

Dále jsme zjišťovali, kde se dotazované o „plavání“ dětí dozvěděly. Četnost výskytu jednotlivých odpovědí nebyla překvapující. Převažující většina matek se o „plavání“ dětí dozvěděla pomocí internetu. Tuto variantu uvedlo celkem 20 matek. Téměř polovina matek uvedla jako zdroj informací své kamarádky. Se stejnou četností odpovídali maminky, že se o této aktivitě dozvěděly z médií, časopisů, novin, knih a od známých. Pouze ve dvou případech se matky o „plavání“ dětí dozvěděly na veřejných místech (v místě bydliště, na nástěnkách).

Tab. č. 20: Zdroje prvních informací o „plavání“ dětí

Odkud vím o "plavání" dětí	Četnost
Internet	20
Jiné matky	3
Kamarádky	11
Média, časopisy, noviny, knihy	6
Poradny a kurzy	2
Příbuzní	3
Veřejná místa	2
Známí	6

Odovědi na otázku, kdo v rodině rozhodl, že dítě bude navštěvovat kurzy „plavání dětí“, byly zcela jednoznačné. Ani v jednom případě pro „plavání dětí“ nerozhodl sám otec. Ve 28 případech to byly právě matky, kdo rozhodl o tom, že dítě bude navštěvovat „plavání dětí“. Ve zbylých případech matky uvedly, že rozhodly spolu s manželem. Vzhledem k tomu, že ani v jednom případě matka neuvedla, že by se o „plavání dětí“ dozvěděla od manžela, lze usuzovat, že s prvotním návrhem na „plavání dětí“ přišly ve všech případech matky. Postoje otců k „plavání dětí“ a k rozhodnutí, že dítě bude navštěvovat tyto kurzy byl ve všech případech pozitivní, či spíše pozitivní. Pouze dvě matky uvedly, ač souhlasil, negativní postoj otce. V prvním případě otec nesouhlasí s finanční náročností kurzů „plavání dětí“, ve druhém případě odmítá chlorovanou vodu.

Tab. č. 21: Postoj otce k „plavání“ dětí a četnost výskytu odpovědí

Postoj otce	Četnost
Dívá se	2
Neutrální	4
Otec není v rodině	3
Otec „plave“ střídavě s matkou	6
Otec „plave“ sám	1
Pozitivní	33
Nespokojený s cenami kurzů	2
Odmítá chlorovanou vodu	1

Ve třetí dotazníkové části jsme také matkám položili otázku týkající finanční náročnosti kurzů. Reakce matek na tuto otázku byly v mnoha případech velmi podobné. Po přečtení otázky, kolik peněz rodinu stály jednotlivé kurzy se nadpoloviční většina matek začala smát a poté zvolala „Hodně!“. Tato odpověď byla uvedena u dvou případů. Matky, které mají více než jednoho potomka a její děti absolvovaly již větší počet kurzů, uváděly přibližné částky zaplacené na půl roku, na rok či celkově na jedno nebo více dětí. Z těchto hodnot nelze získat průměrnou částku, kterou rodiče za kurz vydají. Avšak na internetových stránkách klubů „plavání“ dětí jsou uvedeny ceníky. Podívaly jsme se na cenové nabídky nejčastěji navštěvovaných klubů. Cenové nabídky Studia Motýlek (dostupné z <http://www.studio-motylek.cz/>), Baby Clubu Juklík (dostupné z <http://www.juklik.cz/>) a Plavecké školy Ponorka jsme zprůměrovali (uvažovali jsme pouze cenové nabídky pro Prahu). Vypočítali jsme, že průměrná cena za jednu lekci

stojí 307,50 Kč, zaokrouhлено 300 Kč. Lekcí na kurz vychází průměrně 16. To znamená, že průměrná cena za kurz o 16 lekcích je 4.800 Kč. Průměr absolvovaných kurzů na jedno dítě získaný z dotazníkových dat je 7 kurzů za 4 roky. Z toho vyplývá, že průměrná částka na jedno dítě za 7 „plaveckých“ kurzů za 4 roky je 33.600 Kč. Pokud bychom počítali s námi vypočítanou hodnotou 12 kurzů na dítě za 4 roky, vzrostly by náklady na jedno dítě o 24.000 Kč, tedy na 57.600 Kč. Bylo by zajímavé zjistit průměrný měsíční příjem v domácnosti dotazovaných matek. To však může být podnětem pro další zkoumání.

Dotazníkem jsme též monitorovali, jaké dovednosti si děti dle názoru matek odnesly z prvního kurzu. Na odpovědi, že se dítě naučilo na heslo zadržet dech a ponořit se, se shodlo 27 matek. Jedná se o přední aktivitu, která je součástí téměř každého kurzů kojeneckého „plavání“. Velmi četnou odpovědí byla také adaptace na vodu. Pohyb ve vodním prostředí je díky odlišným fyzikálním vlastnostem vody odlišný od pohybu na souši. Děti se na kurzech „plavání“ dětí nejprve učí adaptovat na vodní prostředí, na skupinu a získat pocit bezpečí při manipulaci jedním z rodičů ve vodě. Teprve poté se děti učí přivyknout na vodu na obličej (dostupné z <http://www.plavani-bublinka.cz/>). Osvojenou dovednost cákání a kopání nohama lze též přiřadit do kategorie adaptace na vodu. V devíti případech matky uvedly, že se děti naučily nemít strach z vody. Opět souvisí s adaptací na vodu. Pouze dvě matky uvedly, že se díky „plavání“ naučily s dítětem obratněji manipulovat a že došlo k posílení jejich vzájemného vztahu.

Tab. č. 22: Naučené dovednosti po prvním kurzu „plavání“ dětí

Naučené dovednosti	Četnost
Adaptace na vodu	15
Cákání a kopání nohama	1
Kontakt s dětmi v jiném prostředí	2
Nemít strach z vody	9
Orientace ve vodním prostředí	3
Otužení	1
Plavání v kruhu	1
Posílení vztahu s rodičem	2
Potopení s nádechem	27
Přelévání obličeje vodou (zadržetí dechu)	4
Řídkanky	1
Splývání na zádech (s dopomocí, bez dopomoci)	7

Po vyčerpání otázek ohledně prvního kurzu „plavání“ dětí jsme se zaměřili na celkovou motivaci pro navštěvování kurzů. Hlavní motivační pohnutkou je oblíbenost kurzů „plavání“ dětmi. 20 maminek uvedlo, že se jejich děti na „plavání“ těší a baví je to. Matky jsou rády, že vidí, co se děti naučily a chtějí je v tom i nadále podporovat. Chtějí, aby se jejich děti naučily plavat. Tuto motivační pohnutku uvedlo 9 matek. 12 matek uvedlo, že s dětmi „plave“ proto, aby měly děti alespoň nějaký pohyb.

Odpovědi na otázku motivace pro „plavání“ dětí se velmi podobaly odpovědím na otázku týkající se toho, proč rodiče v „plavání“ s dětmi pokračovali a otázce týkající se důvodů pro možné pokračování v „plavání“ s dětmi. Ve všech třech případech byl nejčastěji se vyskytující motivačním faktorem a důvodem pro pokračování fakt, že „plavání“ děti baví. Viditelný pokrok dětí v množství osvojených dovedností a touha naučit děti plavat byl velmi čteně zmíněn. Ve všech třech otázkách se projevilo, že matky chtějí ve svých dětech vypěstovat pozitivní vztah k vodě. Porovnání četnosti výskytu všech vytyčených kategorií v jednotlivých otázkách uvádíme v tabulce č. 23.

Tab. č. 23: Porovnání četnosti odpovědí u otázek týkajících se motivace

Vybrané kategorie odpovědí na uvedené otázky	Četnost odpovědí (motivace pro navštěvování kurzů „plavání“ dětí)	Četnost odpovědí (proč rodiče v "plavání" pokračovali)	Četnost odpovědí (důvody pro následné pokračování v "plavání" s dětmi)
Děti "plavání" baví	20	26	21
Jiná autorita než rodič	1	-	-
Kolektiv dětí, kontakt s dětmi	8	5	4
Kvality klubu „plavání“ dětí	3	4	-
Lokace klubu	1	-	-
Nabourání Stereotypu	2	-	-
Naučené dovednosti a viditelný pokrok	7	11	10
Naučit děti plavat	9	6	6
Nejlepší možná aktivita pro děti v kojeneckém věku	-	-	1
Otužování	3	3	2
Pohyb	12	3	3
Pozitivní vztah k vodě	4	9	5
Prevence utonutí	2	2	2
Rodiče "plavání" baví	3	4	5
Smysluplná aktivita	2	2	3
Součást všeobecného vzdělání	1	-	-
Společná aktivita	-	1	1
Rozvoj motoriky	4	1	1
Rozvoj samostatnosti	-	1	-
Vhodná aktivita pro děti i rodiče	-	-	3
Zdravotní hledisko	7	1	5

Některé matky uváděly i takové odpovědi, jež nesouvisí s „plaváním“ dětí jako takovým. Dvě maminky na motivaci odpověděly, že „plavání“ je pro nabouráním stereotypu. I zde se také objevila jako motivační faktor lokace klubu.

Na otázku, zda rodiče či matky budou v „plavání“ s dětmi i nadále pokračovat, odpovědělo 41 matek pozitivně, pouze tři matky tuto aktivitu do budoucna zamítly. Jedním z důvodů bylo těhotenství matky, která však napsala, že po porodu se k „plavání“ vrátí i s dalším potomkem. Druhý důvod byla finanční náročnost kurzů „plavání“. Ve třetím případě matka zápor neodůvodnila. Dvě matky, které by rády pokračovaly, uvedly, že přestat s „plaváním“ mohou jedna kvůli své pracovní vytíženosti a druhá též kvůli finanční náročnosti.

Pokud porovnáme prvotní důvody pro volbu „plavání“ dětí jako pohybové aktivity svých dětí s motivačními pohnutkami pro setrvání u „plavání“, najdeme jisté rozdíly. Důvodem odlišné motivace pro první lekce a pro aktuální či budoucí lekce může být fakt, že většina dětí již první kurz absolvovala a nyní jsou děti ve věku, kdy do bazénu chodí již bez rodičů. Téměř polovina dětí dotazovaných matek je ve věku vyšším než tři roky. Kojenecké „plavání“ je pro děti od novorozeneckého věku do věku batolecího, tedy od 0 do 3 let (více 2.1.1). Předpokládejme tedy, že děti od tří let věku se řadí do kategorie dětí předškolního věku, kdy se začíná s přípravnou plaveckou výukou a v konci období již se základní plaveckou výukou (Čechovská, 2007). V tomto věku děti do bazénu chodí již bez rodičů. Je tedy zřejmé, že „plavání“ jako společná aktivita rodičů a dětí bude čteněji zastoupena při rozhodování pro první lekce „plavání“ a při očekávání, než v důvodech pro setrvání u této aktivity.

Tab. č. 24: Porovnání četností shodných odpovědí v otázkách důvodů pro volbu „plavání“ dětí jako pohybové aktivity a očekávání od prvního kurzu

Shodné kategorie důvodů pro "plavání dětí" a očekávání od prvního kurzu	Četnost odpovědí (důvody pro volbu „plavání“ dětí)	Četnost odpovědí v otázce očekávání od prvního kurzu
Adekvátní stimulace psychomotorického vývoje	12	7
Potřeba aktivity, pohybu	7	3
Předejít možnému strachu z vody	8	4
Přivyknout na vodu a dobrý vztah k vodě	14	7
Socializace dítěte ve skupinách s dětmi	2	3
Společná aktivita rodičů a dětí	6	5
Zábavná aktivita	1	3

Tab. č. 25: Porovnání četnosti odpovědí na otázky o motivaci (řazeno dle četnosti důvodů pro volbu „plavání“ dětí)

Důvody pro volbu "plavání" dětí jako pohybové aktivity	Četnost odpovědí (důvody pro volbu „plavání“ dětí)	Četnost odpovědí (motivace pro navštěvování kurzů „plavání“ dětí)	Četnost odpovědí (proč rodiče v "plavání" pokračovali)	Četnost odpovědí (důvody pro následné pokračování v "plavání" s dětmi)	Vybrané kategorie odpovědí na uvedené otázky
Pozitivní vliv na zdravý vývoj dětí	15	7	1	5	Zdravotní hledisko
Vypěstovat v dítěti dobrý vztah k vodě	14	4	9	5	Pozitivní vztah k vodě
Adekvátní stimulace psychomotorického vývoje	12	4	1	1	Rozvoj motoriky
Nemít strach z vody	8	9	6	6	Naučit děti plavat
		7	11	10	Naučené dovednosti a viditelný pokrok
Pozitivní vztah k vodě ostatních členů rodiny	9	3	4	5	Rodiče "plavání" baví
Mít pohybovou aktivitu	7	12	3	3	Pohyb
"Plavání" jako přirozená aktivita	7	2	2	3	Smysluplná aktivita
Společná aktivita rodičů a dětí	6	-	1	1	Společná aktivita
"Plavat" s dítětem je možné od narození	5	-	-	-	Nejlepší možná aktivita pro děti v kojeneckém věku
Jediná možná aktivita	1	-	-	1	
"Plavání" se nám líbí	3	20	26	21	Děti "plavání" baví
Plavání jako součást všeobecné vzdělanosti	3	1	-	-	Součást všeobecného vzdělání
Socializace dítěte ve skupinách s dětmi	2	8	5	4	Kolektiv dětí, kontakt s dětmi
Lokace klubu plavání dětí	1	1	-	-	Lokace klubu
Zábavná aktivita	1	-	-	3	Vhodná aktivita pro děti i rodiče

Z výsledků lze vyčíst, že zatímco nejčtenějším původním motivem pro „plavání“ dětí byl pozitivní vliv na zdravý vývoj dětí a snaha vypěstovat v dítěti pozitivní vztah k vodě, v otázkách motivace pro navštěvování kurzů „plavání“, proč rodiče v „plavání“ pokračovali a proč se rozhodli pokračovat i nadále, jednoznačně převažuje fakt, že děti „plavání“ baví a těší se na něj.

6. DISKUSE

Hlavním cílem práce bylo vytyčit hlavní motivační pohnutky matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí. Výsledky dotazníkové akce prokázaly, že existuje pestrá škála motivačních pohnutek pro danou aktivitu. Zjištěné motivační pohnutky pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity se liší vzhledem k množství absolvovaných kurzů.

Kvalitativní výzkum byl proveden na nenáhodném výzkumném souboru, který čítal 44 matek. Důvodem pro provedení dotazníkového šetření pouze na matkách byl fakt, že jsou to převážně matky, kdo o „plavání“ dětí rozhoduje a na „plavání“ s dětmi dochází, případně s nimi i „plave“. Téměř 64 % dotazovaných uvedlo, že jsou to právě ony, kdo v domácnosti rozhodl o tom, že dítě bude „plavat“. Zbýlých 36 % matek rozhodlo o dané aktivitě společně s manželem. Tím se potvrdilo naše očekávání, že matky hrají hlavní roli při volbě pohybové aktivity „plavání“ dětí. Názory otců na „plavání“ dětí nejsou opomenutelné. Ačkoliv z dotazníkového šetření vyplynulo, že ani jeden otec rozhodnutí pro „plavání“ dětí nezamítl, objevily se i postoje neutrální a negativní. Proto bychom navrhovali se v dalším výzkumném šetření zaměřit na postoje otců, neboť ve většině případů mají v rodině stejně významné postavení ve vztahu k dětem jako matky. V mnoha případech také otcové poskytují na kurzy „plavání“ finance.

Při výběru výzkumného souboru nebyl brán zřetel na věk matek, počet narozených dětí na matku a věk jejich dětí. Jediným zvoleným kritériem bylo, aby alespoň jeden potomek dotazované navštěvoval či absolvoval kurz „plavání“ kojenců. Toto kritérium splňují všechny dotazované matky i jejich potomci. V základních údajích jsme v dotazníku zjišťovali věk probandek. V této práci posloužil pouze pro účely zjištění průměrného věku matek, které s dětmi navštěvují kurzy „plavání“. Dále jsme se jím nezabývali. Pro další výzkumy bychom však doporučili vymezit věkové kategorie probandek, neboť předpokládáme, že věk má vliv na počet a věk jejich dětí. To vše může zpětně ovlivnit jednotlivé motivační pohnutky. S vyšším počtem dětí v rodině se též navyšuje finanční náročnost kurzů. Pokud není rodina dostatečně finančně zabezpečena, může jí hrazení požadovaný částek za kurzy činit potíže. Otázka financí též ovlivňuje postoje některých matek i otců. V našem dotazníkovém šetření jsme zjišťovali, kolik peněz rodina za jednotlivé kurzy zaplatila. Došli jsme z závěru, že

průměrná částka za jeden kurz „plavání“ dětí čítající 16 lekcí je 4.800 Kč. Nejčastěji kluby „plavání“ dětí nabízejí 3 kurzy do roka. Za rok tedy rodina v průměru zaplatí 14.400 Kč. Pokud vezmeme v potaz, že je v rodině více než jedno dítě, se kterým se „plave“, uvedená částka násobně vzroste. Doporučujeme pro další výzkumy přidat do dotazníkového šetření otázku týkající se průměrného měsíčního příjmu rodiny. Tím bychom mohli zjistit, pro jak ekonomicky a sociálně zabezpečené rodiny je „plavání“ dětí dostupné.

Při zjišťování plavecké gramotnosti matek vyšlo najevo, že 59 % lze s jistotou označit jako plavce. Souvisle uplave vzdálenost 200 m a více a zároveň zvládne pád do hluboké vody 26 matek. Sedm matek nelze do této kategorie zařadit z důvodu jejich nepřesných odpovědí týkajících se souvisle uplavané vzdálenosti. Tyto matky na otázku buď neodpověděly, nebo odpověděly slovy „nevím“, „daleko“, „dost“, „nekonečně“ či „?“ . Tento problém by bylo možné vyřešit vytyčením kategorií možných souvisle uplavaných vzdáleností se začleněním jedné mezníkové hranice 200 m. Tento problém se vyskytl také u otázky uplavané vzdálenosti na jeden nádech pod hladinou a hloubky vylovení předmětu na dně bazénu. Navrhujeme stejné řešení jako v předchozím případě.

U plavecké a sportovní zkušenosti dítěte se vyskytl problém s odpověďmi matek, které „plavou“ s více než jedním dítětem. U jednotlivých otázek nebyl vyřešen formální problém s odpověďmi pro více než jedno dítě. Matky tento formální problém řešily buď jednou odpovědí pro všechny děti, či uvedením jména dítěte a poté adekvátní odpovědí, jedna matka si tuto dotazníkovou oblast okopírovala a vyplnila údaje každého dítěte zvlášť. To hodnotíme jako nedostatek této dotazníkové části, neboť odpovědi byly v několika případech chaotické a mohli jsme tímto způsobem přijít o cenná data. Bylo proto vhodnější zařadit do této dotazníkové části kolonky pro jednotlivé děti, jako jsme to učinili při zjišťování základních údajů dětí. Dále je naším návrhem doplnit tuto část dotazníku o otázku, jak dlouho každé dítě „plave“. Pro naše potřeby jsme si daný údaj vypočítali rozdílem aktuálního věku dětí a věku, kdy děti s „plaváním“ začaly. Tento údaj však může být nepřesný z důvodu vysokého věku některých dětí (3 děti jsou starší patnácti let). V těchto případech nelze se stoprocentní jistotou tvrdit, že děti od svého kojeneckého věku u plavání setrvaly. U otázky jaké jiné kroužky dítě navštěvuje bychom též doporučili grafickou úpravu doplněním kolonek zvlášť pro kroužky a zvlášť pro délku setrvání u těchto kroužků.

Oblast motivace pro „plavání“ dětí by bylo vhodné doplnit rozhovory s dotazovanými matkami. Přínos tohoto řešení je spatřován v detailnějším rozboru odpovědí a zároveň ve vysvětlení záměru jednotlivých otázek. V několika případech se objevila shodnost odpovědí u určitých druhů otázek. I když jsme s v otázkách motivace zaměřili na minulost, přítomnost i budoucnost, některé matky tento rozdíl v otázkách nerozpoznaly. Očekávaly jsme, že častou motivační pohnutkou matek bude setkávání se v klubech „plavání“ dětí s ostatními matkami a vlastní zájem o nabourání stereotypu. Ve dvou případech otázky motivace pro navštěvování kurzů „plavání“ dětí se objevila odpověď nabourání stereotypu. V porovnání s četností ostatních motivačních pohnutek je však tato pohnutka téměř zanedbatelná. Vyskytly se také odpovědi, že „plavání“ rodiče (zejména matky) baví. Obsáhlost této odpovědi však nedovoluje vymezit ji jako vlastní touhu po uspokojení.

Převážně otevřené otázky byly pro dotazování zvoleny, abychom odpovědi matek předem nekategorizovaly a matky mohly volně napsat své odpovědi. Po vyhodnocení a porovnání všech odpovědí se nám pro rozšíření získaných dat jeví jako žádoucí sestavit dotazník s uzavřenými otázkami, který bychom doplnily o jednotlivé kategorie odpovědí a tím dali možnost matkám označit i takové motivační pohnutky, které je v době vyplňování našeho dotazníku s otevřenými otázkami, nenapadly.

Dotazníkové šetření proběhlo pouze ve dvou klubech „plavání“ dětí. V studiu Motýlek probíhá kromě ostatních nabízených služeb zejména „plavání“ dětí od 0 do 5 let. Jeví se tedy jako vhodné prostředí pro sběr dat, neboť je zde k zastížení velké množství matek s dětmi, které navštěvují či absolvovaly alespoň jeden kurz „plavání“ kojenců. Plavecká škola Ponorka se naproti tomu zaměřuje na děti starší pěti let. Důvodem pro sběr dat v tomto klubu byla vlastní zkušenost autorky s Plaveckou školou Ponorka, kde také po dva roky sama působila jako instruktorka plavání. Osobní kontakt s rodiči a znalost prostředí zpřístupnily školu pro sběr dat. Odlišná klientela školy oproti Studiu Motýlek poskytla poněkud jiný pohled na věc, neboť kurzy Plavecké školy Ponorka se zaměřují na zvládnutí základních plaveckých dovedností a již od počátku se zaměřují na zvládnutí plaveckého způsobu kraul a znak (dostupné z http://www.ponorka.eplavani.cz/tyrsuv_dum.html). Bylo by tedy zajímavé porovnat odpovědi matek ze Studia Motýlek s odpověďmi matek z Plavecké školy Ponorka. Pro tuto práci jsme se však spokojili s jednotným vyhodnocováním odpovědí. Pro vyšší

spolehlivost získaných dat doporučujeme navštívit více klubů „plavání“ dětí pro sběr dat.

Přístup všech matek k dotazníkovému šetření byl kladný, některé matky vyžadovaly zaslání výsledků výzkumu elektronickou formou. Před samotným zadáním dotazníku jednotlivé matky oslovili, představili se a vysvětlili naše záměry. I přesto byl součástí dotazníku průvodní dopis, zejména pro potřeby elektronické komunikace. Ta byla využita u matek, které odmítli z důvodů časové tísně vyplnění dotazníku v prostorech klubu. Všechny takto časově zaneprázdněné matky nám nabídly svou spolupráci pomocí elektronické komunikace a poskytly nám své e-mailové adresy. Dotazníky nám poté byly doručeny zpět elektronickou formou. Velmi pozitivní přístup jsme také zaznamenali u námi oslovených klubů „plavání“ dětí. Oba kluby souhlasili s provedením dotazníkového šetření na svých klientkách v prostředí klubu.

Takovouto výzkumnou studii provedenou na vzorku matek, je jistě možné provést také na výzkumném vzorku mužů, otců. Pro provedení takovéto výzkumné studie na otcích bychom doporučili delší časový harmonogram, než jaký byl sestaven pro podmínky našeho výzkumu. Důvodem pro větší časovou náročnost výzkumu v případě otců je fakt, že matek, které navštěvují se svými dětmi kurzy „plavání“, je mnohonásobně více než otců.

Téma „plavání“ dětí bylo zkoumáno a řešeno z mnoha hledisek. Velmi často se objevují výzkumy „plavání“ dětí z pohledu lékařů, fyzioterapeutů a jiných doktorů (např. Šulcová, 2000). Byly zkoumány emoce dětí při výuce „plavání“ (např. Máchová, 2001), pohybová aktivita kojenců a její vliv na zdravotní stav jedinců, byly porovnávány a analyzovány jednotlivé kluby „plavání“ dětí. V poslední měsících je aktuálním řešeným tématem v oblasti „plavání“ dětí vliv chlorované vody na dětský organismus (viz. <http://www.alianceplavani.cz/>). V minulém roce se dostala do popředí zájmu aktivita létání miminek, kterou v Čechách začala provozovat Kolářová – Sudíková, zakladatelka Baby klubu Plaváček (více na <http://www.plavacek-deti.cz/>). Avšak tematika motivace pro absolvování kurzů „plavání“ dětí není zdaleka tak rozpracována jako výše zmíněné oblasti. Přínos této práce spatřujeme v teorii. Výsledky mohou posloužit k obohacení dosavadních dostupných informací o „plavání“ dětí. Dotazník s otevřenými otázkami může být využit pro další výzkumy v této oblasti, popřípadě může posloužit jako osnova pro tvorbu dalších dotazníků vhodných pro

hlubší rozpracování daného tématu. Práce může podnítit zájem studentů, odborníků v oblasti plavání a sportovních psychologů o dané téma.

Při sběru dat jsme zjistili, že některé matky již dříve vyplňovaly dotazníky ohledně motivace pro „plavání“ dětí. Ve všech zjištěných případech se však jednalo o výzkum klubu „plavání“ dětí určeného pouze pro vlastní potřeby daného klubu. V této práci se snažíme o ucelený pohled na motivaci v oblasti „plavání“ dětí. Díky sběru dat ve dvou klubech „plavání“ dětí jsme získali širší spektrum odpovědí. Proto přínos práce spatřujeme v teoretickém přínosu pro jednotlivé kluby „plavání“ dětí. Výsledky této práce mohou posloužit jednotlivým klubům „plavání“ dětí pro vylepšení marketingových strategií, pro reklamní strategii a zkvalitnění nabízených služeb za účelem zvýšení spokojenosti zákazníků. Práce bude mít rovněž význam pro rodiče, kteří s dětmi navštěvují kurzy „plavání“ dětí, nebo o dané aktivitě pro své děti uvažují.

7. ZÁVĚR

Kojenecké „plavání“ patří mezi dnes běžné pohybové aktivity dětí od novorozeneckého do batolícího věku. Jedním z mnoha pozitiv „plavání“ dětí je fakt, že „plavat“ s dětmi je možné právě již od novorozeneckého věku.

V práci byla nejprve představena teoretická východiska pro hlubší uvedení do problematiky „plavání“ dětí. Byly charakterizovány jednotlivé věkové kategorie „plavání“ dětí pro vymezení termínu kojenecké „plavání“. Byl popsán vývoj „plavání“ kojenců v ČR a jeho současný stav. Dále byly uvedeny organizační specifika a podmínky kojeneckého „plavání“. V práci byly též charakterizovány didaktické zvláštnosti vedení „plavání“ kojenců a faktory, jež výuku „plavání“ ovlivňují. Nastíněna byla i problematika mateřství v ČR a role matek. Po teoretickém úvodu byly v další části práce stanoveny cíle, úkoly, výzkumné otázky a metodika práce. Výsledková část je řazena dle jednotlivých částí dotazníku, odpovědi na výzkumné otázky výzkumu jsou uvedeny v diskuzi této práce.

Stanovený cíl práce, najít a popsat hlavní motivační pohnutky matek pro volbu „plavání“ dětí, se podařilo naplnit. Hlavní motivační pohnutky matek se liší v závislosti na množství absolvovaných kurzů. Nejčtenější motivační pohnutkou matek pro volbu „plavání“ dětí je jeho pozitivní vliv na zdravý vývoj dětí a snaha matek vypěstovat v dítěti pozitivní vztah k vodě. V motivaci pro navštěvování kurzů „plavání“ a rozhodnutí se v „plavání“ s dětmi pokračovat, jednoznačně převažuje fakt, že děti „plavání“ baví a těší se na něj. Analyzovali jsme plavecké a sportovní zkušenosti matek i dětí. Zjistili jsme, že nadpoloviční většinu matek lze označit za plavce. Vypočítali jsme průměrný věk dětí pro první lekce „plavání“ a průměrný čas věnovaný „plavání“ u dětí dotazovaných matek. Potvrdila se naše očekávání, že jsou to převážně matky, kdo o „plavání“ dětí rozhodují. Otcové pak s navrhnutou aktivitou spíše souhlasí. Vypočítali jsme průměrnou částku za jeden kurz „plavání“ čítající 16 lekcí. Analýzou výsledků dotazníkového šetření lze odpovědět na všechny stanovené výzkumné otázky.

Naše práce se zaměřila na zjištění a zpracování motivačních pohnutek matek pro absolvování kurzů „plavání“ dětí. Téma motivace klientů „plavání“ není pro potřeby České republiky vědecky zpracováno. Tato práce slouží k obohacení dosavadních dostupných informací o „plavání“ dětí. Výsledky této práce mohou využít i jednotlivé

kluby „plavání“ dětí pro své potřeby a potřeby svých klientů. Dále může mít význam pro rodiče dětí, které navštěvují kurzy „plavání“ dětí nebo se pro tuto aktivitu rozhodují.

PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

ATKINSON, R., L. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál: 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

BĚLKOVÁ, T. *Didaktika plavecké výuky*. 3. vyd. Praha : Nakladatelství Karolinum, 1994. 105 s. ISBN 80-7066-837-7.

CATTEL, R., B. *Personality and motivation : structure and measurement*. In *Motivace lidského chování*. M. Nakonečný. Praha: Academia, 2004. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

ČECHOVSKÁ, I. *Plavání dětí s rodiči*. 2. uprav. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 132 s. ISBN 978-80-247-1635-0.

ČECHOVSKÁ, I.; MILER, T. *Plavání*. 2. přeprac. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 128 s. ISBN 978-80-247-2154-5.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HOCH, M. *Učte děti plavat*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1991. 135 s. ISBN 80-7033-055-4.

HOŠEK, V. *Psychologie odolnosti*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 70 s. ISBN 80-7184-889-1.

KIEDROŇOVÁ, E. *Jak se rodí vodníci*. 1. vyd. Ostrava: Salvo, 1991. 152 s. ISBN 80-85236-18-4.

MASLOW, A., H. *Ku psychologii bytia*. In *Učebnice obecné psychologie*. A. Plháková. Praha: Academia, 2005. 471 s. ISBN 80-200-1387-3.

MIKLÁNKOVÁ, L. *Předplavecká příprava dětí předškolního věku a vybrané determinanty její úspěšnosti*. 1. vyd. Olomouc: UP, FTK, 2007. 122 s. ISBN 978-80-224-1674-8.

NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. 335 s. ISBN 80-200-0763-6.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 2004. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

- NEŠPOROVÁ, O. *Harmonizace rodiny a zaměstnání : Rodiny s otci na rodičovské dovolené : 4. část*. Praha: VÚPSV, 2005. 86 s.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2005. 471 s. ISBN 80-200-1387-3.
- POLINSKI, L. *Pohybové hry s děťátkem - Více než 100 nápadů pro první rok*. 1 vyd. Praha: Grada, 2005. 180 s. ISBN 978-80-247-1271-0.
- PREISLEROVÁ, T. *Didaktika plavání*. Praha : Univerzita Karlova, 1987. 88 s.
- ROJOVÁ, P. *"Plavání kojenců" : Činnost jednotlivých zařízení*. Praha, 1999. 112 s. Diplomová práce. FTVS UK.
- RYCHTECKÝ, A.; FIALOVÁ, L. Didaktika školní tělesné výchovy. In *Integrace dětí z kojeneckého ústavu do kurzu plavání dětí s rodiči*. V. Trojanová. Praha, 2005. 59 s. Diplomová práce. FTVS UK.
- ŠULCOVÁ, J. *Fenomén kojeneckého "plavání " v povědomí lékařské veřejnosti*. Praha, 2000. 58 s. Bakalářská práce. FTVS UK.
- ŠULOVÁ, L. *Raný vývoj dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 247 s. ISBN 80-246-0877-4.
- ŠVAŘÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice*. 1 vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2007. 176 s. Skripta. ISBN 978-80-210-4359-6.
- TROJANOVÁ, V. *Integrace dětí z kojeneckého ústavu do kurzu plavání dětí s rodiči*. Praha, 2005. 60 s. Diplomová práce. FTVS UK.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie :Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. : Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- VORLÍČEK, CH. Úvod do teorie výchovy. In *Pojetí stimulace dětí plavecké výuce v Norsku a v České republice*. Z. Pospíšilová. Praha, 2007. Diplomová práce. FTVS UK.
- ZEISS, G. *Cvičíme s děťátkem - Masáže, hry, gymnastika a plavání pro kojence v 1. roce života*. 1. vyd. Praha: Ikar, 1994. 110 s. ISBN 80-85830-74-4.

Internetové zdroje:

Aliance plavání [online]. 17.11.2010i [cit. 2011-03-01]. Co víte a nevíte o chlóru při plavání..... Dostupné z WWW: <<http://www.alianceplavani.cz/co-vite-nevite-o-chloru-pri-plavani>>.

Aliance plavání [online]. c1995 [cit. 2010-10-27]. O Alianci. Dostupné z WWW: <<http://www.alianceplavani.cz/>>.

Aquanomine Ltd [online]. c2009 [cit. 2011-03-01]. Chlór ve vodě, Consumer Report Book - Je vaše voda bezpečná pro pití?. Dostupné z WWW: <<http://www.aquanomine.cz/ovode.php?p=chlor>>.

Aquanomine Ltd [online]. c2009 [cit. 2011-03-01]. Chlór ve vodě, NEW SCIENTIST, 18. září 1986 - Ian Anderson . Dostupné z WWW: <<http://www.aquanomine.cz/ovode.php?p=chlor>>.

Aquanomine Ltd [online]. c2009 [cit. 2011-03-01]. Chlór ve vodě, THE NADER REPORT - TROUBLED WATERS ON TAP - středisko pro výzkum reagujících zákonitostí. Dostupné z WWW: <<http://www.aquanomine.cz/ovode.php?p=chlor>>.

ČECHOVSKÁ, Irena . Plavecká gramotnost. *Tělesná výchova a sport mládeže* [online]. 2008, 74, 8, [cit. 2011-03-04]. Dostupný z WWW: <www.ftvs.cuni.cz/tvsm/cisla/tvsm808.doc>.

Dielektrika [online]. c2009 [cit. 2011-03-25]. Motivace. Dostupné z WWW: <<http://dielektrika.kvalitne.cz/motivace.html>>.

E plavání - plavecký magazín : Plavecká škola Ponorka [online]. c2009 - 2007 [cit. 2011-03-20]. Informace o plavecké výuce v Tyršově domě. Dostupné z WWW: <http://www.ponorka.eplavani.cz/tyrsuv_dum.html>.

E plavání - plavecký magazín : Plavecká škola Ponorka [online]. c2009 - 2007 [cit. 2011-04-12]. O nás. Dostupné z WWW: <http://www.ponorka.eplavani.cz/o_nas_3.html>.

Ftvs.cuni.cz : Elektronická studovna [online]. c2007 [cit. 2011-03-16]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.ftvs.cuni.cz/elstudovna/index.php?predmet=plavjedna&sec=Doc>>.

HOUŽVIČKA, Jiří. *TZB-info* [online]. 22.1.2007 [cit. 2011-03-15]. Desinfekce bazénové vody chlorem, ano či ne?. Dostupné z WWW: <<http://www.tzb-info.cz/3836-desinfekce-bazenove-vody-chlorem-ano-ci-ne>>.

Juklik.cz : Praha 10 - Vršovice [online]. c2010 [cit. 2011-04-12]. Ceník. Dostupné z WWW: <<http://www.juklik.cz/praha-10-vrsovice/cenik-vrsovice>>.

Juklik.cz [online]. c2010 [cit. 2011-03-21]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.juklik.cz/o-nas>>.

LIFETECH s.r.o.. *OZON.cz* [online]. c1994 - 2009 [cit. 2011-03-01]. Úprava bazénové vody ozónem. Dostupné z WWW: <<http://www.ozon.cz/cz/uprava-bazenove-vody-ozonem.htm>>.

Maminkám.cz [online]. c2008-2011 [cit. 2011-03-10]. Koupání novorozenců a kojenců. Dostupné z WWW: <<http://www.maminkam.cz/koupani-novorozencu-a-kojencu>>.

Maminkám.cz [online]. c2008-2011 [cit. 2011-03-10]. Syndrom náhlého úmrtí kojence. Dostupné z WWW: <<http://www.maminkam.cz/syndrom-nahleho-umrti-kojence>>.

MIHÁL, V.; JANDA, J. Kurzy plavání pro kojence a batolata - co by měly vědět jejich rodiny. *Česko-slovenská Pediatrie* [online]. 2010, 65, 12, [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.alianceplavani.cz/stanovisko-ceske-pediatricke-spolecnosti-k-problematice-plavani-kojencu-batolat-malych-deti>>.

MPSV.CZ [online]. 14.1.2011 [cit. 2011-03-22]. Rodina. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4>>.

NICM [online]. 19.11.2010 [cit. 2011-03-22]. Čtyřletá rodičovská dovolená bude od ledna o 45.600 nižší. Dostupné z WWW: <<http://www.icm.cz/ctyrleta-rodicovska-dovolena-bude-od-ledna-o-45-600-nizsi>>.

Plavacek-deti.cz : Plavání s dětmi [online]. c2011 [cit. 2011-04-12]. Létání dětí. Dostupné z WWW: <<http://www.plavacek-deti.cz/plavani-s-detmi/pg-hmenu.php?ID=18>>.

Plavani-bublinka.cz [online]. c2011 [cit. 2011-04-05]. Nejčastější otázky. Dostupné z WWW: <http://www.plavani-bublinka.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=102&Itemid=115>.

Pojistenezdravi.cz [online]. 28.4.2008 [cit. 2011-03-24]. Pneumokok. Dostupné z WWW: <<http://www.pojistenezdravi.cz/pneumokok>>.

Psychoweb.cz [online]. c2009/2010 [cit. 2011-02-17]. E. H. Erikson - Teorie "osmi věků člověka". Dostupné z WWW: <<http://www.psychoweb.cz/psychologie/erikson-e-h---teorie-osmi-veku-cloveka--epigeneticka-stadia/>>.

Studio-motylek.cz [online]. c2009 [cit. 2011-04-02]. Ceník kurzů 01-03/2011 a 04-06/2011. Dostupné z WWW: <http://www.studio-motylek.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=191&Itemid=96%29>.

Studio-motylek.cz [online]. 29.9.2009 [cit. 2011-03-21]. O nás. Dostupné z WWW: <http://www.studio-motylek.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=74>.

VETEŠNÍKOVÁ - KOUBOVÁ, Radka. *Žena.cz : Děti* [online]. 1.12.2009 [cit. 2011-03-20]. Těhotenství ve vyšším věku. Dostupné z WWW: <<http://deti.centrum.cz/tehotenstvi-a-porod/zdravi/2009/12/1/clanky/tehotenstvi-ve-vyssim-veku/>>.

Vodní záchranná služba Českého Červeného Kříže - Prezidium [online]. c2003 [cit. 2011-03-16]. Dokumenty ke stažení. Dostupné z WWW: <http://www.vzs.cz/vzs_download_c.php>.

Ženy.cz : Gynekologie [online]. c2000 [cit. 2011-03-20]. Těhotenství ve vyšším věku. Dostupné z WWW: <<http://www.zeny.cz/magazin/gynekologie/tehotenstvi-ve-vyssim-veku.aspx>>.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Dotazník s otevřenými otázkami

Příloha č.2 - Seznam tabulek

Příloha č. 3 - Seznam obrázků

Příloha č. 1 – Dotazník s otevřenými otázkami

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Dobrý den,

jmenuji se Radka Hupková a studuji obor Učitelství pro střední školy na Fakultě tělesné výchovy a sportu. Na katedře plavání píším diplomovou práci na téma Motivace pro plavání kojenců z pohledu matek. Tento vámi vyplněný dotazník poslouží jako zdroj informací pro výzkum k mé diplomové práci. Dotazník a v něm veškeré vámi poskytnuté údaje budou použity pouze pro výše zmíněný účel.

Děkuji za spolupráci,

Radka Hupková

Prosím o vyplnění základních údajů:

Jméno: _____
Věk: _____ let
Nejvyšší dosažené vzdělání: ZŠ - SŠ - VŠ
Jméno dítěte: 1. _____ pohlaví: _____ věk: _____
2. _____
3. _____
4. _____

Váš email: _____@_____.

1) Plavecká a sportovní úroveň rodiče

- Souvisle uplavu _____ metrů.
- Na jeden nádech uplavu pod hladinou _____ metrů.
- Předmět na dně bazénu vylovím z hloubky _____ metru.
- Zvládnou pád do hluboké vody. Ne Ano
- Bez obav skočím do vody šipku po hlavě. Ne Ano
- Rád/a plavu ve volném čase. Ne Ano
- Mám za sebou plaveckou kariéru. Ne Ano

Pokud ano, uveďte prosím, jak dlouho jste závodně plaval/a.

- Jaký jiný sport jste vykonával/a na závodní úrovni?
Jak _____ dlouho?
- Jakému sportu se věnujete nyní? (rekreačně, závodně)

2) Plavecká a sportovní zkušenost dítěte

- Od jakého věku vaše dítě plave?

- Kolik kurzů a lekcí vaše dítě celkem absolvovalo?

- Jaké baby kluby vaše dítě navštěvovalo (navštěvuje)?

- Následovaly mezi jednotlivými kurzy přestávky? Proč?

Plaval/a jste s dítětem v domácím prostředí? Ne Ano
Pokud ano, od jakého věku a jak často?

- Jaké jiné kroužky navštěvuje vaše dítě a jak dlouho?

3) Motivace pro plavání dětí

- Proč jste zvolil/a jako pohybovou aktivitu „plavání dětí“?

- Kde jste se o plavání dětí dozvěděl/a? _____
- S jakými očekáváními jste zaplatil/a první kurz „plavání dětí“?

- Kdo ve vaší rodině rozhodl, že dítě bude chodit na „plavání dětí“?

- Jaký byl (je) postoj otce k „plavání dětí“?

- Kolik peněz vás stály jednotlivé kurzy?

- Jaké dovednosti si vaše dítě odneslo z prvního kurzu?

- Jaká je vaše motivace pro navštěvování kurzů dětí?

- Co vás vedlo k tomu, že jste v „plavání dětí“ pokračovali?

- Budete i nadále v plavání s dětmi pokračovat? Ne Ano

Pokud ano, uveďte důvod.

Příloha č. 2 – Seznam tabulek

Tab. č. 1: Doporučené zásady pro „kojenecké plavání“

Tab. č. 2: Statistika utonulých dle pohlaví (údaje převzaty z internetových stránek Vodní záchranné služby ČČK, http://www.vzs.cz/vzs_download_c.php)

Tab. č. 3: Statistika utonulých dle diagnózy (údaje převzaty z internetových stránek Vodní záchranné služby ČČK, http://www.vzs.cz/vzs_download_c.php)

Tab. č. 4: Struktura motivace dle Cattella (in Nekonečný, 2004) zachycující motivační intrapsychickou podstatu

Tab. č. 5: Počet matek v dané věkové skupině

Tab. č. 6: Nejvyšší dosažené vzdělání matek

Tab. č. 7: Zastoupení matek s daným počtem narozených dětí

Tab. č. 8: Základní údaje matek

Tab. č. 9: Souvisle uplavaná vzdálenost (m) jednotlivých matek s přihlédnutím k věku

Tab. č. 10: Plavecká gramotnost matek

Tab. č. 11: Četnost prováděných sportů na závodní a rekreační úrovni

Tab. č. 12: Zastoupení navštěvovaných kroužků

Tab. č. 13: Zaznamenané odpovědi matek od jakého věku jejich děti „plavou“ a četnost těchto odpovědí

Tab. č. 14: Aktuální věk dětí a jejich věk při první lekci „plavání“

Tab. č. 15: Důvody přestávek mezi kurzy a jejich četnost

Tab. č. 16: Porovnání věku dětí při první lekci „plavání“ a případného věku prvního „plavání“ v domácím prostředí (kladné odpovědi jsou pro lepší orientaci zvýrazněny)

Tab. č. 17: Jednotlivé kluby „plavání“ dětí a jejich četnost výskytu v odpovědích

Tab. č. 18: Důvody rodičů pro volbu „plavání“ dětí jako vhodné pohybové aktivity dítěte

Tab. č. 19: Zmíněná očekávání po zaplacení prvního kurzu a četnost výskytu zmíněných odpovědí

Tab. č. 20: Zdroje prvních informací o „plavání“ dětí

Tab. č. 21: Postoj otce k „plavání“ dětí a četnost výskytu odpovědí

Tab. č. 22: Naučené dovednosti po prvním kurzu „plavání“ dětí

Tab. č. 23: Porovnání četnosti odpovědí u otázek týkajících se motivace

Tab. č. 24: Porovnání četností shodných odpovědí v otázkách důvodů pro volbu „plavání“ dětí jako pohybové aktivity a očekávání od prvního kurzu

Tab. č. 25: Porovnání četnosti odpovědí na otázky o motivaci (řazeno dle četnosti důvodů pro volbu „plavání“ dětí)

Příloha č. 3 – Seznam obrázků

Obr. 1: Koupání dítěte ve vaně v domácím prostředí (dostupné z <http://www.maminkam.cz/>)

Obr. 2: Novorozenec v poloze na bříšku (dostupné z <http://www.maminkam.cz/>)

Obr. 3: Hierarchie potřeb dle Maslowa